

LAUREA

AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamallin kehittäminen kuntouttavaan purjehdustoimintaan

Raija Särkinen, Emma Tiilikainen

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamallin kehittäminen kuntouttavaan purjehdustoimintaan

Raija Särkinen, Emma Tiilikainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2018

Raija Särkinen, Emma Tiilikainen

**Kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamallin kehittäminen kuntoutta-
vaan purjehdustoimintaan**

Vuosi 2018

Sivumäärä 67

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää työelämäkumppanin purjehdustoimintaan sisältyvää kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaa. Työelämäkumppanina toimi Y-Säätiö, joka on järjestänyt yhteistyössä Suomen Purjelaivasäätiön kanssa kuntouttavaa purjehdustoimintaa omille ja yhteistyökumppaneidensa asiakkaille. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää purjehdustoimintaan ja sen suunnitteluun osallistuneiden kokemusten avulla, millaisia asioita tulisi ottaa huomioon kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaa kehitettäessä. Selvityksen avulla tehtiin kehittämisohjeita työelämäkumppanin tulevaan purjehdustoimintaan.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimivat kokemusasiantuntijuus, vertaisohjaajatoiminta, osallisuus, sosiaalinen kuntoutus ja seikkailukasvatus. Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä kehittämistoimintana. Opinnäytetyöhön sisältyi kehittämistehtävä, jonka toteutuksessa hyödynnettiin tutkimuksellisia lähestymistapoja, kuten laadullisia ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Aineistoa kerättiin lomakekyselyn, haastattelujen, yhteisreflektion sekä havainnoinnin avulla. Laadullisen aineiston analysoinnissa hyödynnettiin sisällönanalyysiä. Määrällistä aineistoa tulkittiin tilastollisten kaavioiden ja tunnuslukujen avulla. Lisäksi opinnäytetyöprosessiin sisältyi yhteiskehittäminen, jossa opinnäytetyöntekijät suunnittelivat yhdessä kokemusasiantuntijoiden ja Y-Säätiön työntekijöiden kanssa kehittämistehtävässä tarkasteltua purjehdustoimintaa.

Kehittämistehtävän tuloksissa tuotiin esiin purjehdusprosessiin osallistuneiden kokemuksia ja näkemyksiä purjehdustoimintaan liittyvästä kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta. Saadut tulokset liittyivät purjehdustoiminnan suunnitteluun, purjehduksiin ja niiden ennakkotapaamiseen sekä purjehdusprosessissa mukana olleiden työntekijöiden kehittämisehdotuksena kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamalli kuntouttavaan purjehdustoimintaan, johon liittyy asiakkaiden osallisuus, kokemusasiantuntijuus ja vertaisohjaajatoiminta. Opinnäytetyön tuotoksena tehty toimintamalli esiteltiin työelämäkumppanille, Y-Säätiölle, joka voi ottaa toimintamallin käyttöön ja jatkokehittää sitä purjehdustoimintaan liittyvässä hankkeessaan.

Asiasanat: kokemusasiantuntijuus, vertaisohjaajatoiminta, osallisuus, kehittämistoiminta, yhteiskehittäminen

Raija Särkinen, Emma Tiilikainen

Developing an operating model for using expertise by experience and peer mentoring in rehabilitative sailing activities

Year 2018

Pages

67

The aim of this Bachelor's thesis was to develop the working life partner's sailing activities that include expertise by experience and peer mentoring. The working life partner in this thesis, Y-Foundation, has organized rehabilitative sailing activities in cooperation with Sail Training Association Finland for their own clients and clients of their collaborative partners. The purpose of the thesis was to explore what kind of matters should be taken into consideration while developing activities for experts by experience and peer mentors by studying the experiences of the participants of the sailing activities and the planning process. The survey provided suggestions for the development of the working life partner's future sailing activities.

The theoretical framework of the thesis included expertise by experience, peer mentoring, participation, social rehabilitation and adventure education. The functional thesis was implemented applying research-based development methods. The thesis included a development task in the implementation of which scientific approaches such as qualitative and quantitative research methods were applied. The research material was collected through questionnaires, interviews, co-reflection and observation. Content analysis was used to analyse the qualitative data. Quantitative data was interpreted using statistical charts and statistics. In addition, the thesis involved co-creation, where the authors of the thesis, experts by experience and employees of Y-Foundation collaboratively planned the sailing activities that were examined in the development task.

The results of the development task highlighted the experiences and views of the participants of the sailing process, concerning the expertise by experience and peer mentoring that were involved in the sailing activities. The results were connected to the planning of the sailing activities, the sailing voyage, the meetings before the sailing voyage and the development suggestions made by the employees participating in the sailing process. As a development suggestion, an operating model for using expertise by experience and peer mentoring in rehabilitative sailing activities was formulated based on the results and expert consultancy. The operating model involves client participation, expertise by experience and peer mentoring. The operating model that was implemented as an outcome of the thesis was presented to the working life partner, Y-Foundation, that can introduce and further develop the operating model in its sailing-related project.

Keywords: expertise by experience, peer mentoring, participation, development, co-creation

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön lähtökohdat ja tarve	8
2.1	Y-Säätiö	9
2.2	Tarkoitus ja tavoite	9
3	Teoriatausta ja keskeiset käsitteet	9
3.1	Kokemusasiantuntijuus	10
3.2	Vertaisohjaaminen	12
3.3	Osallisuus	13
3.4	Sosiaalinen kuntoutus	14
3.5	Seikkailukasvatus	15
4	Toteutustapa ja menetelmät	16
4.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	17
4.2	Kehittämistoiminta	17
4.3	Tutkimukselliset lähestymistavat	19
4.3.1	Laadullinen lähestymistapa	19
4.3.2	Määrällinen lähestymistapa	20
4.4	Yhteiskehittäminen	21
5	Toteutus	22
5.1	Ideointi ja suunnittelu	23
5.2	Yhteiskehittäminen	24
5.3	Ennakkotapaamiset	25
5.4	Aineistonkeruun suunnittelu	26
5.5	Aineistonkeruu	27
5.5.1	Aineistonkeruu purjehduksella mukana olleiden nuorten kokemuksista	27
5.5.2	Aineistonkeruu Y-Säätiön työntekijöiden kokemuksista	28
5.6	Aineiston analysointi ja raportointi	29
5.7	Kehittämisehdotusten tekeminen	31
6	Tulokset	32
6.1	Tulokset - purjehduksille osallistuneet nuoret	32
6.2	Tulokset - työntekijät	36
6.2.1	Kokemusasiantuntijan ja vertaisohjaajan roolit purjehdusprosessissa	36
6.2.2	Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus purjehdusprosessissa	37
6.2.3	Kokemusasiantuntijana tai vertaisohjaajana toimivan kannalta huomioitavia asioita	38
6.3	Opinnäytetyöntekijöiden kokemukset kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta	39

6.4	Tulosten yhteenveto.....	40
6.4.1	Purjehdustoiminnan suunnitteluun liittyvät näkemykset	40
6.4.2	Ennakkotapaamisiin liittyvät kokemukset	41
6.4.3	Purjehduksiin liittyvät kokemukset ja näkemykset	41
6.4.4	Työntekijöiltä saadut kehittämissuositukset	42
7	Kehittämissuositukset	43
7.1	Purjehdustoiminnan suunnittelu	45
7.2	Vertaisohjaajan roolit	45
7.3	Jälkitapaamiset	47
8	Pohdinta.....	47
8.1	Luotettavuus.....	50
8.2	Eettisyys	51
8.3	Jatkoehdotus	53
	Lähteet	54
	Kuviot	60
	Liitteet.....	61

1 Johdanto

Lähtökohtana tässä opinnäytetyössä on kuntouttava purjehdustoiminta, jota Y-Säätiö ja Suomen Purjelaivasäätiö ovat järjestäneet yhteistyössä. Opinnäytetyöntekijöiden kiinnostus kuntouttavaan purjehdustoimintaan heräsi, kun Y-Säätiön asukashallintopäällikkö kävi esittelemässä sitä Laurea-ammattikorkeakoulun Otaniemen kampuksella syksyllä 2016. Y-Säätiö oli järjestänyt aiemmin samana vuonna yhteistyössä Suomen Purjelaivasäätiön kanssa omille ja yhteistyökumppaneidensa nuorille asukkaille tarjotun purjehduksen ja tätä hyväksi koettua toimintaa oli päätetty jatkaa (Y-Säätiö 2016 b). Kertoessaan kuntouttavasta purjehdustoiminnasta Y-Säätiön asukashallintopäällikkö esitti opiskelijoille mahdollisuuden tehdä siihen liittyvä opinnäytetyö. Purjehdustoimintaa haluttiin kehittää hyödyntämään siinä olevia mahdollisuuksia kokemusasiantuntijatoimintaan.

Raportissa esitellyn opinnäytetyön tarve on lähtöisin työelämästä Y-Säätiön toimiessa työelämäkumppanina. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia asioita tulisi ottaa huomioon purjehdustoiminnan kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaa kehitettäessä. Tavoitteena on selvityksen avulla kehittää työelämäkumppanin purjehdustoimintaan liittyvää kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaa. Kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaajatoiminnan lisäksi opinnäytetyön teoreettisena viitekehystenä toimivat osallisuus, sosiaalinen kuntoutus ja seikkailukasvatus.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö on tutkimuksellista kehittämistoimintaa. Tarkasteltuun toimintaan kuuluu purjehdustoiminnan suunnittelu yhteiskehittämisen avulla, purjehduksia edeltävät tapaamiset, purjehdukset ja niiden jälkeiset tapaamiset. Raportissa käytetään termiä purjehdusprosessi kuvaamaan näiden muodostamaa kokonaisuutta. Purjehduksia edeltävistä ja niiden jälkeisistä tapaamisista käytetään nimityksiä ennakkotapaamiset ja jälkitapaamiset. Yhteiskehittäminen kuuluu opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen. Siinä opinnäytetyöntekijät toimivat yhteistyössä Y-Säätiön ja Suomen Purjelaivasäätiön aiemmin järjestämällä purjehduksella mukana olleiden kokemusasiantuntijoiden sekä Y-Säätiön työntekijöiden kanssa. Kehittämistehtävän toteutuksessa hyödynnetään tutkimuksellisia lähestymistapoja keräämällä ja analysoimalla aineistoa purjehdustoimintaan ja sen suunnitteluun osallistuneiden kokemuksista. Kerätyn aineiston ja asiantuntijakonsultoinnin perusteella muotoillaan kehittämis ehdotuksena kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamalli työelämäkumppanin kuntouttavaan purjehdustoimintaan.

Asiakaslähtöisyys on kehittämistehtävässä vahvasti läsnä kokemusasiantuntijuuden, vertaisohjaajatoiminnan, osallisuuden ja sosiaalisen kuntoutuksen kautta. Näin opinnäytetyön ajankohtauus peilautuu sosiaali- ja terveysalalla olevaan murrosvaiheeseen, jossa tavoitteena on asiakkaan toimijuus tasavertaisena kehittäjänä ja vaikuttajana muiden palvelujärjestelmän

toimijoiden kanssa (Niskala, Kairala & Pohjola 2017, 8). Opinnäytetyössä tehdyn kehittämisehdotuksen ajankohtaisuutta voidaan tarkastella myös palvelumuotoilun kannalta yhteiskehittämisen ollessa suuressa roolissa kehittyvässä toimintamallissa. Palvelumuotoilun avulla sosiaalialan toimijan kilpailukyky voi vahvistua. Suomessa on meneillään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausta ja toimintamalleja uudistetaan perusteellisesti. Hallituksen esityksessä eduskunnalle esitetään muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen erottamista toisistaan, jonka yhtenä tavoitteena on palvelutuottajien lukumäärän kasvu. Tämän arvellaan lisäävän tuottajien välistä kilpailua ja sitä kautta palvelujen tuotannon uudistamista sekä toiminnan asiakaslähtöisyyden, tuottavuuden ja laadun paranemista. (Finlex 2017, 155, 287.)

2 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tarve

Opinnäytetyön työelämäkumppanina toimii Y-Säätiö, joka halusi selvittää kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen mahdollisuuksia omien ja yhteistyökumppaneidensa nuorille asukkaille tarjoamassaan purjehdustoiminnassa. Opinnäytetyön tavoitteena on kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen kuntouttaville purjehduksille, joissa Y-Säätiö toimii yhteistyössä Suomen Purjelaivasäätiön kanssa. Suomen Purjelaivasäätiön tuottamat nuorisopurjehdukset ovat Sail Training -toimintaa.

Y-Säätiön purjehdustoiminnan kumppanina toimiva Suomen Purjelaivasäätiö on kansainvälisen Sail Training Internationalin perustajajäsen. Suomen Purjelaivasäätiön Sail Training -purjehdusten painopisteenä on nuoren kehityksen tukeminen sekä yksilönä että ryhmässä liittyen ryhmätyöskentelyyn, johtajuuteen, itseluottamukseen ja minäkuvaan sekä kommunikaatiotaitoihin. Toiminnan tavoitteena on tarjota osallistujille mahdollisuus oppia ja omaksua taitoja, joista on hyötyä elämässä. Purjehdus ja sen vaatimat käytännölliset ja teoreettiset taidot, joita osallistuva nuori voi oppia purjehduksen aikana, toimivat nuorisotyön välineenä. (Hesanto ym. 2010, 4 - 5, 10 - 11.) Käytössä olevaa Sail Training -konseptia on sovellettu myös sosiaaliseen nuorisotyöhön ja aiemmin Suomen Purjelaivasäätiö on tehnyt yhteistyötä muun muassa Heikki Lampola säätiön, Kalliolan settlementin ja SOS-lapsikylän kanssa (Suomen Purjelaivasäätiö 2017).

Sail Training -purjehduksia on tutkittu Edinburghin Yliopistossa, jossa tehdyssä tutkimuksessa havainnointiin ja haastateltiin noin 300 nuorta. Nuoret ottivat osaa 13 eri maan Sail Training -purjehduksille erikokoisilla purjealuksilla. Tutkimuksessa selvitettiin erilaisia käsityksiä ja uskomuksia Sail Training -purjehduksille osallistumisen hyödyistä, jotta purjehduksia järjestävillä toimijoilla ympäri maailmaa olisi käytettävissään arvokasta tietoa toiminnan vaikutuksista. Sen mukaan osallistuminen Sail Training -purjehdukselle kasvattaa nuorten luottamusta itseään sekä elämässä selviytymistä kohtaan. Heidän kokemiaan hyötyjä ovat itseluottamuksen saaminen, tiimityöskentelyssä kehittyminen ja purjehduksiin liittyvien teknisten taitojen

kehittyminen. Tutkimus osoitti myös, että Sail Training -purjehdusten aikaansaama itseluottamuksen kasvu on enemmän kestävä kuin ohimenevää, kun kokeneiden osallistujien ja uusien harjoittelijapurjehtijoiden kokemuksia vertailtiin keskenään. Lisäksi tutkimuksessa todettiin nuorten hyötyvän enemmän sellaisista Sail Training -purjehduksista, joiden ohjelmissa painotetaan nuorten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, vaikka tutkimuksen mukaan nuoret hyötyvät myös vähemmän näihin asioihin painotetuista purjehduksista eli niin sanotuista perinnepurjehduksista. (Allison, McCulloch, McLaughlin, Edwards & Tett 2007, 3, 9, 30, 35 - 36.)

2.1 Y-Säätiö

Y-Säätiö on perustettu vuonna 1985 perusajatuksenaan hankkia yksinäisille asunnottomille pienasuntoja (Y-Säätiö 2018). Vuoden 2016 toimintakertomuksessa kerrotaan Y-Säätiön perustehtävänä olevan eri syistä asuntomarkkinoilta syrjäytyneiden ihmisten auttaminen vuokra-asunnon saamisessa. Y-Säätiö toimii yhteistyössä kumppanuusverkostonsa kanssa parantaakseen myös muilla tavoin asiakkaanaan olevien ihmisten sosiaalisen ja taloudellisen elämän edellytyksiä sekä voi tukea ja harjoittaa alan tutkimusta. Asumisen suunnittelun ja tukitoimien ohella Y-Säätiö koordinoi ja on mukana useissa kehittämis- ja kumppanuushankkeissa, joissa muun muassa tuetaan asiakkaiden vuokranmaksua, taloudenhallintaa ja asumisvalmiuksia, kehitetään asumispalveluihin mielekästä arjentoimintaa sekä järjestetään asiantuntijakoulutuksia, vierailuja ja muita tilaisuuksia. Y-Säätiö on myös mukana hankkeessa, jossa pyritään saamaan aikaan eurooppalainen kehittämis- ja yhteistyörakenne. (Y-Säätiö 2016a.)

2.2 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Y-Säätiön purjehdustoimintaan sisältyvää kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää purjehdustoimintaan ja sen suunnitteluun osallistuneiden kokemusten avulla, millaisia asioita tulisi ottaa huomioon kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaa kehitettäessä. Selvityksen avulla tehdään kehittämis ehdotuksia siitä, millainen kokemusasiantuntijan ja vertaisohjaajan rooli voisi olla kuntouttavilla purjehduksilla, joita Y-Säätiö ja Suomen Purjelaivasäätiö järjestävät yhteistyössä tulevaisuudessa.

3 Teoriatausta ja keskeiset käsitteet

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimii kokemusasiantuntijuus ja vertaisohjaaminen sekä osallisuus, sosiaalinen kuntoutus ja seikkailukasvatus. Kokemusasiantuntijuus ja vertaisohjaajatoiminta liittyvät opinnäytetyössä tarkasteltuun purjehdusprosessiin, joten ne ovat oleellisia kehittämistehtävässä tarvitun ymmärryksen luomisessa. Osallisuus puolestaan liittyy sekä kokemusasiantuntija- että vertaisohjaajatoimintaan. Osallisuuden tietoperustasta on hyötyä myös tarkasteltaessa yhteiskehittämistä, joka on yksi opinnäytetyön toimintamenetelmistä. Ymmärrys seikkailukasvatuksesta laajentaa käsitystä opinnäytetyössä tarkastellusta purjehdustoiminnasta, joka on sosiaalisesti kuntouttavaa toimintaa.

3.1 Kokemusasiiantuntijuus

Kokemusasiiantuntija on henkilö, jolla on omakohtaista kokemusta esimerkiksi mielenterveys- tai päihdeongelmista, joko henkilökohtaisesti, omaisena tai läheisenä. Tätä omakohtaista kokemusasiiantuntijuutta käytetään muiden auttamiseen ja palveluiden kehittämiseen. (STM 2009, 20.) Myös positiivisen kokemuspulun omaavat voivat olla kokemusasiiantuntijoita. Usein kokemusasiiantuntijatoimijaa motivoi kuitenkin halu parantaa palvelua ja vaikuttaa kokemuksestaan kertomalla siihen, etteivät muut joutuisi kokemaan samaa kuin itse on kokenut. (Kostiainen, Ahonen, Verho, Rissanen & Rotko 2014, 16.) Kokemusasiiantuntijuus nostetaan esille Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa (KASTE) esimerkkinä yhteisöllisestä työmenetelmästä, joka lisää ihmisten kuulemistä ja vaikutusmahdollisuuksia itseä koskevassa päätöksenteossa, palveluissa ja niiden kehittämisessä (STM 2012b, 19).

Kokemusasiiantuntijatoiminta on kehittynyt kolmannen sektorin potilas-, vammais- ja kansalaisjärjestöissä tehdyn vertaistyön pohjalta, josta toimintamalli on vähitellen siirtynyt julkisiin palveluihin (Hietala & Rissanen 2015, 12 - 13). Kostiainen ym. (2014, 6 - 10) mukaan THL toteutti vuonna 2013 selvityksen, jossa pyrittiin saamaan tietoa kokemusasiiantuntijatoiminnan laajuudesta, käyttökohteista ja kehittämiskohteista Suomessa. Sen mukaan kokemusasiiantuntijuutta on kehitetty erilaisissa hankkeissa. Näin kokemusasiiantuntijuuden tuoma lisäarvo sosiaali- ja terveysalalle on ymmärretty ja sen käyttö on lisääntynyt. Monien järjestöjen toiminnassa kokemusasiiantuntijatoiminta onkin tärkeässä roolissa. Esimerkiksi mielenterveys- ja päihdesektori sekä erilaisten sairauksien potilasjärjestöt hyödyntävät kokemusasiiantuntijoiden osaamista toiminnassaan. On myös yhteiskunnallisesti merkittävää, kun mielenterveys- ja päihdekuntoutujien työkykyä, osaamista ja kokemuksia pystytään hyödyntämään.

Kokemusasiiantuntijuuden toimintaympäristönä ovat julkinen ja kolmas sektori, oppilaitokset, vertaiskenttä sekä yhteistyö ammattilaisten ja päättäjien kanssa. Yksilön oma kiinnostus, valmiudet, taidot, koulutus ja kuntoutumistaso vaikuttavat kokemusasiiantuntijana toimivan tehtäviin ja työpanokseen. (Hietala & Rissanen 2015, 14, 29.) Käytettäviä nimikkeitä ovat muun muassa kokemusasiiantuntija, kokemuskouluttaja, kokemusasiakas, kokemustiedottaja, asiakaskehittäjä, kokemusarvioija tai kokemustutkija. Se, mitä nimitystä kokemusasiiantuntijuustoiminnassa toimivasta henkilöstä käytetään, riippuu asiayhteydestä. Sama henkilö saattaa toimia sekä vertaisohjaajana että kokemusasiiantuntijana toimiessaan eri konteksteissa. Nämä eroavat määrittelyltään siten, että vertaistoiminnassa vertaisohjaaja toimii itselleen saman kokemuksen omaavien parissa, mutta muuttuu sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmässä kokemusasiiantuntijaksi, -kouluttajaksi tai -kehittäjäksi tuodessaan esille kokemuksiaan muille kuin oman viiteryhmänsä kohderyhmille. (Kostiainen ym. 2014, 14 - 15, 24, Hietala & Rissanen 2015, 19 - 28.)

Keskeisenä tekijänä kokemusasiiantuntijatoiminnassa on kokemusasiiantuntijan tahto olla mukana kehittämässä palveluita, sekä tahto auttaa muita nojautuen omaan kokemukseensa.

Myös riittävän pitkälle edennyt oma kuntoutumisprosessi, kyky omien kokemusten reflektointiin sekä kyky yhteistyöhön ammattilaisten kanssa ovat edellytyksiä kokemusasiantuntijana toimimiseen. (Hietala & Rissanen. 2015, 14.)

Kostiainen ym. (2014, 10 - 11, 15, 18.) toteavat sekä henkilöiden, jotka ovat saaneet kokemusasiantuntijakoulutuksen että henkilöiden ilman erillistä koulutusta voivan toimia kokemusasiantuntijana. Kokemusasiantuntijakoulutusta ei ole säädelty vaan esimerkiksi erilaiset järjestöt, liitot, hankkeet, sairaanhoitopiirit ja aikuiskoulutuskeskukset voivat järjestää sitä. Myös koulutuksen kesto ja sisältö vaihtelevat eri kouluttajien kesken. Jotkut toimijatahot kuitenkin edellyttävät, että kokemusasiantuntijatehtävissä olevalla on sopiva koulutus kokemuksen lisäksi. Useimmat kokemusasiantuntijana toimivista ovatkin käyneet jonkinlaisen koulutuksen ja sitä pidetään tarpeellisena ja hyödyllisenä tehtävään kouluttautumisessa, sillä kokemusasiantuntija saattaa tarvita monipuolisia tietoja, taitoja ja valmiuksia toimiessaan tehtävässään. Teoreettisen tiedon sekä esiintymisvarmuuden ja -valmiuksien lisäksi koulutus antaa myös kokemusasiantuntijalle keinoja suojata itseään hänen kertoessaan henkilökohtaisia kokemuksiaan erilaisille yleisöille. Lisäksi koulutusryhmä voi toimia voimauttavana vertaisryhmänä, jossa osallistujat voivat peilata omaa toimintaansa suhteessa toisiin. Myös Rissanen (2013, 14-15) kertoo kokemusasiantuntijuutta olevan niin laajalla kentällä, että erilaiset kokemusasiantuntijan roolit ja tehtävät vaativat koulutuksilta erilaisten valmiuksien tarjoamista.

Kokemusasiantuntijatoiminnan avulla voidaan kehittää sosiaali- ja terveydenhoitojärjestelmää, palveluja sekä ammatillista koulutusta. Toiminta tukee asiakaslähtöisyyttä kokemusasiantuntijan osallistuessa asiakastyöhön, sen suunnittelemiseen ja arviointiin. Ammatillisen toiminnan rinnalla se edistää palveluiden tarvelähtöisyyttä ja tuloksellisuutta sekä vertaistuen merkityksellisyttä. Kokemusasiantuntija täydentää omalla roolillaan ammattilaisten työtä. Näin yhdessä toimien toiminnan tavoitteena on kokemustiedon ja teoreettisen tiedon yhdistäminen, jonka avulla pystytään luomaan uudenlaista tietoa ja näkökulmia suunnitellessa parempia, toimivampia ja ehkä myös edullisempia palveluita sosiaali- ja terveystalalle. (Kostiainen ym. 2014, 6 - 8; Hietala & Rissanen 2015, 11 - 12, 19; Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 19.)

Kostiainen ym. (2014, 11) toteavat kokemusasiantuntijuuden olevan erinomainen keino tiedon ja kokemuksen välittämisessä, asenteisiin ja ymmärrykseen vaikuttamisessa sekä uudenlaisten näkökulmien tuomisessa ammattilaisten työhön. Kokemusasiantuntijan henkilökohtaisella tasolla positiivisia puolia ovat voimaantuminen ja kokemuksista kuntoutuminen. Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015, 19) kertovat kokemusasiantuntijana toimimisen olevan voimauttavaa ihmiselle, kun hänen kokemuksiaan voidaan käyttää tiedon lähteenä hyödyntämään muiden elämää esimerkiksi toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Myös Hietala ja Rissanen (2015, 40) toteavat kokemusasiantuntijatoiminnassa olevan kyse ennen kaikkea henkilön

omasta voimaantumisesta sekä uudenlaisen osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuuksista. Haasteita toimintaan voivat tuoda ammattilaisten ennakkoluulot toimintaa kohtaan, kokemus-asiiantuntijan roolin epäselvyys toiminnassa, ongelmat toiminnan eettisyydessä tai kokemus-asiiantuntijan omassa jaksamisessa tai ongelmat liittyen kokemusasiiantuntijalle maksettaviin korvauksiin, jotka saattavat vaikuttaa heidän sosiaaliturvaansa. On tärkeää, että kokemusasiiantuntijana toimiva pitää huolta jaksamisestaan. Lisäksi hänellä tulee olla tukenaan hyvät verkostot ja taustayhteisöt, jolloin hän voi saada muun muassa työnohjausta tarvittaessa. (Kostiainen ym. 2014, 11 - 12, 16, 18.)

3.2 Vertaisohjaaminen

Vertaistoimijuus on omaan kokemukseen perustuvaa toisen ihmisen auttamista ja tukemista esimerkiksi palvelujärjestelmissä, vertaisryhmissä tai tukihenkilönä. Oleellisena osana vertaistoimijuudessa on vertaisten toimiminen yhdessä kuntoutujien kanssa heitä tukien. Vertaistoimijuuden käsite osuu lähelle kokemusasiiantuntijuutta, joskin niiden väliltä löytyy myös eroavaisuuksia. Merkittävimpänä erona on se, että vertaistoimijuuteen on liitetty ajatus vapaaehtoisuudesta ja palkattomuudesta, kun taas kokemusasiiantuntijana toimimisesta maksetaan yleensä palkkaa. (Rissanen 2013, 14; STM 2012a, 24 - 25.) Vertaistoiminnan lähtökohtana on ihmisen omista kokemuksista lähtöisin oleva asiiantuntijuus sekä usko ihmisen sisäisiin voimavaroihin. Sen avulla tavoitellaan hyvinvoinnin lisääntymistä sekä uskallusta omien, vaikeidenkin tunteiden tunnistamiseen ja käsittelyyn. Vertaistoimijuus tarjoaa myös vastavuoroisen mahdollisuuden tulla kuulluksi, kuunnella muita sekä ymmärtää näiden kokemusten pohjalta jälleen jotain uutta. (Laimio & Karnell 2010, 12, 18; Lehtinen 2010, 62.)

Vertaisuus-käsite painottaa tasavertaisuutta samankaltaisia asioita kohdanneiden ihmisten välillä (Laimio & Karnell 2010, 13). Tasavertainen vuorovaikutussuhde vertaisten välillä tukee yksilöiden kuntoutumista ja hyvinvointia. Kuntoutumisessa on kuitenkin tärkeää huomioida ajan ja rauhan antaminen asioiden käsittelylle sekä jokaisen itsemääräämisoikeuden toteutuminen. Vertaistuessa korostetaan oman elämän asiiantuntijuutta, jolloin kukaan muu ei voi määritellä tai olla määräysvallassa toista ihmistä koskevissa asioissa. Vertaistoimintaan liittyviä yleisiä eettisiä periaatteita ovat lisäksi luottamuksellisuus, vaitiolovelvollisuus sekä toisen ihmisen kunnioittaminen. Esimerkiksi yksittäisissä vertaisryhmissä käytännön toimintaa ohjaavat ryhmän jäsenten tarpeiden pohjalta muodostuvat pelisäännöt, jotka laaditaan yhdessä koko ryhmän kesken. (Lehtinen 2010, 61, 63 - 64.)

Vertaistoimintaa voidaan toteuttaa hyvin laajasti erilaisista tarpeista käsin. Vertainen voi toimia itsenäisenä vertaisohjaajana vertaisryhmässä, jossa ammattilainen on mukana lähinnä vain taustatukena ja konsulttina hankalissa tilanteissa. Vertaistoimijan on mahdollista saada myös perehdytystä palvelujärjestelmän toiminnasta. Koulutetun vertaispalveluohjaajan tehtäviin kuuluu yksittäisen asiakkaan tukeminen palvelujärjestelmässä etsimällä yhdessä ratkaisuja asiakkaan asioihin. Vertaisohjaaja voi toimia myös ammattilaisen työparina erilaisissa

kuntouttavissa ryhmissä kertomalla omaa tarinaansa ja osallistamalla ryhmän toiminnan suunnitteluun. Tällöin vertaisohjaajan rooliin kuuluu toimia eräänlaisena tulkkina ryhmäläisten ja ammattiauttajien välillä, mahdollistaen paremman vuorovaikutuksen syntymistä ryhmän sisälle. Vertaisohjaajan tehtäviin voi kuulua myös yksittäisen ihmisen tukihenkilönä toimimista, työskennellen esimerkiksi ammattilaisen rinnalla sekä kertomalla hoidosta ja kuntoutumisesta omien kokemustensa pohjalta. (Rissanen 2013, 15 - 17.)

3.3 Osallisuus

Suomen perustuslaissa (731/1999, 2, 6, 12, 13, 14, 20 §) säädetään yksilöiden oikeudesta osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Osallisuus, joka syntyy osallistumisen ja vaikuttamisen kautta, on yksi hyvän elämän perusedellytyksistä. Tunne ja kokemus osallisuudesta vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin. (Oikeusministeriö 2005, 48.)

Pohtiessaan laaja-alaisesti osallisuutta Koskiahon (2002) selittää osallisuuteen kuuluvan osallistumisen, osallistamisen ja valtaistumisen (empowerment). Osallistumisessa hän kertoo toiminnan perustuvan vapaaehtoisuuteen ja omaehtoisuuteen, jolloin osallistujien motiivit osallistumiselle voivat olla ideologisia, kulttuurisia, taloudellisia ja sosiaalisia. Osallistamisessa taas yksilöitä vaaditaan tai kehoitetaan osallistumiseen, jolloin tarve osallistumiselle ei ole lähtöisin heistä itsestään, vaikkakin toiminta voi olla heidän etujensa mukaista. (Koskiahon 2002, 36 - 37.) Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys (2017) puolestaan kuvaa valtaistamista toiminnaksi, jolla pyritään saamaan sen kohteet täysivaltaisiksi kansalaisiksi tai asukkaiksi, joilla on mahdollisuus osallistua täysipainoisesti yhteiskunnan toimintaan sekä tarttumaan tarvittaessa omiin ongelmiinsa ryhtyen ratkomaan niitä.

Särkelä-Kukko (2014, 35 - 36, 39, 49) mainitsee yksilön osallisuuden kokemuksen olevan määriteltävissä oleva asia, johon vaikuttavat määrittelijän vaatimukset ja odotukset osallisuudelle sekä osallisuuden suhteuttaminen ympäröiviin olosuhteisiin. Tähän kokemukseen vaikuttavat yhteiskunnan rakenteet, siellä vallitseva ilmapiiri, yksilön omat voimavarat sekä elintason, kuulumisen ja itsensä toteuttamisen ulottuvuudet. Hänen mukaansa osallisuus tarkoittaa parhaimmillaan sitä, että yksilö sitoutuu omaehtoiseen toimintaan vaikuttaen siten omaan elämäänsä sekä ottaen vastuun seurauksista.

Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015) sekä Särkelä-Kukko (2014) toteavat, että yksilön tulee kokea tullessa kuulluksi ja tuntea omat kokemuksensa ja ajatuksensa merkitykselliseksi, jotta hän voi tuntea olevansa osallinen. Lisäksi osallisuuden tunteeseen vaikuttavat sekä mahdollisuus että halu liittyä yhteisöön tai ryhmään. Näin voi saada kokemuksen johonkin kuulumisesta sekä mahdollisuuden vaikuttamiseen ja toimijuuteen esimerkiksi päätöksenteossa tai toiminnassa niin lähisuhteissa, yhteisöissä kuin myös laajemmin yhteiskunnassa. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 7 - 8; Särkelä-Kukko 2014, 41, 44.) Myös yksilön itsearvostus sekä hä-

nen saamansa arvostus lähipiirin, yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä vaikuttavat Särkelä-Kukon (2014, 42 - 43) mukaan sekä vahvistaen että heikentäen yksilön kokemusta osallisuudesta. Esimerkiksi työttömät ja syrjäytyneet ihmiset voivat jäädä paitsi osallisuuden kokemuksesta (Oikeusministeriö 2005, 48).

Toikko (2011, 104, 107) kirjoittaa sosiaalihuollon asiakkaan osallistumisen tarkoittavan sekä voimaantumista suhteessa omaan elämäänsä ja elinpiiriinsä että valtaistumista suhteessa palvelujärjestelmään, yksilön osallistuessa toiminnan kehittämiseen sekä hallinnolliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tämä osallistuminen jakautuu neljälle tasolle, joilla osallisuus ymmärretään hieman toisistaan poiketen.

Toikko (2011, 107) viittaa Krogstrupiin (2004) selittäessään osallistumisen ensimmäistä tasoa eli asiakkaiden ymmärtämistä. Tällöin asiakkaiden näkemyksiä sosiaalipalveluista pyritään selvittämään ja ymmärtämään esimerkiksi haastattelujen, keskustelutilaisuuksien ja foorumien avulla. Näiden selvitysten ja niiden ymmärtämisen kautta voidaan kehittää sosiaalihuollon palveluita. Tällä osallistumisen ensimmäisellä tasolla asiakkaat eivät kuitenkaan osallistu varsinaiseen kehittämistoimintaan.

Sosiaalihuollon asiakkaat voivat myös esittää mielipiteitään ja näkemyksiään sosiaalihuollon palveluista ja niiden kehittämisestä etukäteen asetettujen tavoitteiden ja muotojen mukaan. Tällöin he voivat toimia aktiivisesti, vaikkakin heidän osallistumisoikeutensa on rajoitettu. Tätä toisen tason osallistumista Toikko (2011, 108) kutsuu asiakkaiden rajoitetuksi osallistumiseksi.

Kolmantena asiakkaiden osallistumisen tasona on palveluiden kehittämisen avoin prosessi, johon asiakkaat osallistuvat kokemusasiantuntijoina tasavertaisesti muiden asiantuntijoiden rinnalla. Myös tällä kolmannen tasolla, eli asiakkaiden tasavertaisen osallistumisen tasolla, asiakkaat voivat osallistua rajoitetusti mutta aktiivisesti palveluiden kehittämiseen. Asiakkaiden osallistumisen kolmas taso eroaa toisesta tasosta siten, että kehittämisen tavoitteet ja tulokset määritellään toimintaan osallistuvien yhteisessä keskustelussa. (mts., 108.) Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015, 19) toteavat kokemusasiantuntijana toimimisen lisäävän asiakkaiden osallisuutta ja osallistumista.

Osallistumisen neljännellä tasolla Toikko (2011, 108) esittää asiakkaiden olevan kehittämistoiminnan päämiehiä. Tällöin sosiaalihuollon asiakkaat kontrolloivat suunnittelua, toteutusta ja arviointia konsultoiden tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita.

3.4 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalinen kuntoutus on osa sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan toteutettavista palveluista, joiden tavoitteena on vahvistaa syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden elämänhallintaa ja kykyä selviytyä arkipäivän toiminnoista ja vuorovaikutussuhteista

sekä edistää heidän yhteiskunnallista osallisuuttaan (Palola 2012, 32; STM 2017). Yhteiskunnallisesta näkökulmasta sosiaalisella kuntoutuksella on myös merkittävä rooli syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä ja sen torjumisessa (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Kemilä & Ihalainen 2009, 7). Sosiaalisen kuntoutuksen palvelujen järjestäminen on kuntien sosiaalihuollon vastuulla, mutta myös kolmannen sektorin toimijoilla on tärkeä rooli palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä (Kuntoutusportti 2016).

Sosiaalista kuntoutusta toteutetaan tehostettuna tukena osana sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta, esimerkiksi psykososiaalisen tuen, toiminnallisten ryhmien, työtoiminnan ja vertais-tuen menetelmin (STM 2017). Sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaan sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluvat muun muassa sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen, kuntoutusneuvonta ja -ohjaus, elämänhallintaan ja arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen tähtäävä valmennus, sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin annettava tuki, ryhmätoiminta sekä muut sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet. Sosiaaliseen kuntoutumiseen tähtäävien palveluiden avulla kuntoutujaa voidaan tukea asumisessa, liikkumisessa, vapaa-ajan toiminnoissa, sosiaalisissa suhteissa sekä opiskelussa ja työssä tarvittavien asioiden harjoittelussa. Erityisesti nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa keskitytään tukemaan nuorta työ-, koulutus- tai kuntoutuspaikkaan sijoittumisessa, pyrkien samalla ehkäisemään niiden keskeyttämistä. (Kettunen ym. 2009, 208; Kuntoutusportti 2016.)

3.5 Seikkailukasvatus

Telemäki ja Bowles (2001, 24) esittävät seikkailukasvatuksen olevan pääosin luonnonympäristössä käytetty menetelmä, jossa tapahtuvan haastavan toiminnan on tarkoitus mahdollistaa ihmisen persoonallinen, sosiaalinen ja kasvatuksellinen kehittyminen. Seikkailullisia elementtejä voi yhdistää monenlaiseen arkiseen tekemiseen, mutta usein varsinkin nuorille tarkoitettussa ryhmätoiminnassa hyödynnetään erilaisia aktiviteetteja, joita voivat olla esimerkiksi luonnossa tehtävät retket, leirit tai purjehdustoiminta (Kivelä & Lempinen 2009, 19; Telemäki & Bowles 2001, 27).

Seikkailukasvatuksella on ollut merkittävä rooli paremman arjen tavoittelussa monissa lapsille, nuorille ja perheille suunnatuissa hankkeissa, joissa sitä on sovellettu muun muassa lastensuojeluun, peruskoulun opetus- ja kasvatustyöhön sekä sopeutumisvalmennukseen. Näiden hankkeiden toteutuksessa on ollut mukana myös KOTA ry, joka on erikoistunut seikkailukasvatusta hyödyntävään, lasten ja nuorten elämänhallinnan tukemiseen tähtäävään ryhmätoimintaan. Toiminnalla ollaan tavoiteltu esimerkiksi päihteiden käytön ja syrjäytymiskiirteen katkaisemista elämänhallintaa tukemalla, uusien tietojen ja taitojen saamista sekä itsetunnon ja sosiaalisten taitojen vahvistumista. Samoin tavoitteena on ollut sosiaali- ja kasvatustieteiden osaamisen ja uusien työtapojen kehittäminen. Toiminnan keskiössä on ollut ko-

kemus ryhmään kuulumisesta ja siinä toimimisesta, mikä on ollut olennaista kasvun ja kehittymisen kannalta esimerkiksi elämän ja arjen hallinnan taitojen oppimisessa. (Kivelä & Lempinen 2009, 3, 10, 30.)

Kivelä ja Lempinen (2009) kuvaavat seikkailukasvatusta kokemuksellisen oppimisen prosessiksi. Heidän mukaansa oppiminen edellyttää seikkailullisesta toiminnasta saatujen kokemusten reflektointia ja käsitteellistämistä, joka voi tapahtua joko yksilöllisesti tai ryhmässä toteutettuna. Toiminnan ja sen reflektoinnin avulla yksilö voi oppia muuttamaan ajattelu- ja toimintatapojaan ja siten kasvaa aktiiviseksi ja voimaantuneeksi oman elämänsä subjektiksi. Seikkailukasvatukselle on myös asetettu joitakin reunaehtoja, joista oleellisimpia ovat toiminnan tavoitteellisuus, toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja vuorovaikutteisuus. Vuorovaikutteisuutta tavoitellaan sekä ryhmäläisten välillä, että luonnonympäristön kanssa. Lisäksi seikkailullisen toiminnan on oltava yllätyksellistä ja haastavaa, vaikka turvallisuuden tärkeyttä korostetaankin. Seikkailukasvatukselle tavallista onkin oppimisprosessiin sisältyvä toiminnallinen haaste, joka voidaan liittää mihin tahansa arkiseen tai seikkailulliseen toimintaan, missä tarkoituksena on ongelmanratkaisutaitojen kehittyminen ja muutoksen aikaansaaminen ryhmässä ja yksilöissä. Haaste edellyttää ryhmältä vuorovaikutusta, aktiivista toimintaa ja toiminnan reflektointia. (Kivelä & Lempinen 2009, 18 - 20, 22 - 24, 30.)

Seikkailukasvatuksellisen oppimisen prosessin nähdään lähtevän tarpeiden tunnistamisesta ja tavoitteiden määrittelystä, jotka ohjaavat toiminnan toteuttamisen tapojen suunnittelua. Tällöin ymmärrys ryhmäläisten arkielämästä osoittautuu tärkeäksi, jotta toiminnan sisältö vastaisi ryhmäläisten todellisiin tarpeisiin. Toimintavaiheessa puolestaan vuorotellaan tavoitteiden mukaisen toiminnan ja sen reflektoinnin kanssa. Toiminnan jälkeen tavoitteiden toteutumista ja toimintaympäristön tarkoituksellisuutta arvioidaan, ja tämän perusteella tehdään tulevaisuuteen suuntaavia johtopäätöksiä. (Clarke 1998, 72; Kivelä & Lempinen 2009, 21.)

Salo (1999, 117) kuvaa seikkailukasvatuksen prosessin lopetusta vaiheeksi, jossa tuodaan esiin ryhmässä toimimisen kasvatuksellisia vaikutuksia, pohditaan omaa subjektuutta suhteessa yhteisiin kokemuksiin ja lopulta irrottaudutaan ryhmästä. Tässä niin kutsutussa metaforavaiheessa pyritään kytkemään ryhmässä ja yksin koetut elämykset sekä seikkailun kautta syntynyt oppiminen osallistujien arkitodellisuuteen. Seikkailutoiminnassa onkin tämän takia oleellista antaa aikaa myöhemmille oivalluksille ja tutustuttaa yksilö uusiin elämyksiin omassa elämässään, jotta elämyksiä voitaisiin hyödyntää seikkailun jälkeen arkisessakin toiminnassa. (Clarke 1998, 65 - 67; Mönkkönen, Nurro & Väisänen 2000, 45; Salo 1999, 117.)

4 Toteutustapa ja menetelmät

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää Y-Säätiön kokemusasiantuntijatoimintaa tekemällä kehittämisehdotuksia Y-Säätiön ja Suomen Purjelaivasäätiön yhdessä järjestämään kuntoutta-

vaan purjehdustoimintaan. Tämän toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapana on tutkimuksellinen kehittäminen. Kehittämistoiminnan prosessissa sovelletaan menetelminä laadullista ja määrällistä lähestymistapaa. Tutkimuksellisten lähestymistapojen tarkoituksena on auttaa konkreettisen kehittämistehtävän toteutuksessa. Purjehdusprosessiin osallistuneilta nuorilta ja Y-Säätiön työntekijöiltä kerätyn aineiston lisäksi kehittämistehtävässä hyödynnetään opinnäytetyöntekijöiden omia kokemuksia ja näkemyksiä, joita saatiin yhteiskehittämisen ja purjehdusprosessiin kuuluneiden purjehdusten ennakkotapaamisilla tapahtuneen tarkastelun ja havainnoinnin aikana. Opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen sisältyneessä yhteiskehittämisessä opinnäytetyöntekijät toimivat yhdessä Y-Säätiön työntekijöiden ja kokemusasiiantuntijoiden kanssa suunnitellen purjehdusprosessin ennakkotapaamisia ja purjehdusten oheistoimintaa.

4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisella opinnäytetyöllä pyritään esimerkiksi kehittämään, ohjeistamaan, opastamaan tai järjehtämään käytännön toimintaa ammatillisessa kentässä. Sen tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja sen tulisi myös osoittaa tekijän tietojen ja taitojen hallintaa valitulta alalta. Toiminnallisessa opinnäytetyössä käytettävän tietoperustan ja siitä rakentuvan viitekehyksen tulee perustua alan kirjallisuuteen. Toteuttamistapoina voivat olla tapahtuman toteuttaminen, ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus. Käytännön toteutuksen lisäksi toiminnallinen opinnäytetyö tulee myös raportoida tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka & Airaksinen 2003, 9 - 15, 154.)

Vilka ja Airaksinen (2003, 51 - 58) kirjoittavat, että toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole välttämätöntä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä. Jos siihen kuitenkin kuuluu selvityksen teko, tiedon keräämiseen käytetään tutkimuksellisia menetelmiä, jotka voivat olla sekä laadullisia että määrällisiä. Toiminnallinen opinnäytetyö eroaa heidän mukaansa tutkimuksellisesta opinnäytetyöstä siten, ettei laadullisesti kerättyä aineistoa ole välttämätöntä analysoida niin tarkasti ja järjestelmällisesti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä kuuluisi tehdä. Määrällinen analyysi voidaan toteuttaa perustason tunnusluvuilla ja esittää taulukoin ja kuvioin. Näiden lisäksi tietoa voidaan kerätä myös haastattelemalla asiantuntijaa konsultoiden, jolloin saatua haastatteluaineistoa voidaan käyttää opinnäytetyössä lähdeaineiston tavoin. Tällöin sitä voidaan käyttää päättelyn ja argumentoinnin tukena sekä lisäämään työn teoreettista syvyyttä.

4.2 Kehittämistoiminta

Toikko ja Rantanen (2009, 14 - 17) luonnehtivat kehittämistä asioiden käytännölliseen parantamiseen, jalostamiseen ja edistämiseen tähtäävänä toimintana, jonka tavoitteena on uuden tiedon ja taidon levittyminen organisaatioiden välillä. Kehittämisellä voidaan tavoitella esimerkiksi toimintatavallisia uudistuksia tietyssä organisaatiossa, työntekijöiden ammatillisen

osaamisen kehittymistä, uusien työmenetelmien käyttöönottoa tai se voi liittyä työn rakenteisiin, kuten laatutyöhön tai tuotekehitykseen. Kehittämistoiminta voi olla organisaation sisäistä toimintaa, mutta siinä voidaan hyödyntää myös ulkopuolisia toimijoita. Nykyisin organisaatioiden toimintaa kehittäessä pyritäänkin ottamaan enemmän huomioon myös erilaiset verkostot, kuten yrityksistä, korkeakouluista sekä palveluiden käyttäjistä koostuvat verkostotoimijat. Tämän kaltaisessa verkostoja hyödyntävässä kehittämistoiminnassa voidaan hyödyntää eri näkökulmista tulevaa tietoa sekä rikastuttaa toimijoiden ajattelutapoja uusilla ideoilla.

Kehittämistoiminnalla etsitään käytännöllisiä ratkaisuja tulosten saavuttamiseen, soveltamalla usein myös tutkimustietoa osaksi käytännön toimintaa. Esimerkiksi tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa tutkimuksellisia menetelmiä pyritään yhdistämään käytännön toimintaan siten, että pääpaino on kehittämistyössä. Tutkimuksellista kehittämistoimintaa hyödynnetään yleensä käytännöllisissä kehittämisprojekteissa, sillä sen tiedontuotantoa ohjaavat käytännön ongelmat ja kysymykset. Tutkimuksellisia asetelmia hyödyntämällä kehittämistoiminta voi tuottaa uutta tietoa myös yleisemmällä tasolla, jolloin kehittämisen tuloksia pystytään arvioimaan niiden laajemman merkityksen kannalta. (mts., 18, 21 - 22.)

Toikon ja Rantasen (2009, 117, 119 - 121) mukaan kehittämistoiminnassa on luontevampaa puhua kehittämiskysymyksistä ennemmin kuin tutkimuskysymyksistä, erottaen sen varsinaisesta tutkimuksesta. Lisäksi kehittämistoiminnassa on olennaista se, ettei tiedon keräämiseen ja sen analysointiin voida keskittyä yhtä syvällisesti kuin tutkimuksellisissa asetelmissä, sillä kehittämistoiminnan eteneminen on usein tilannekohtaista. Aineistoja myös hyödynnetään suppeammin kuin perustutkimuksessa, koska tiedontuotannon tehtävänä on usein vain ohjata kehittämisprosessia.

Kehittämisprosessin voi hahmottaa etenevän eri tavoin lähtien tavoitteen asettelusta ja toiminnan perustelusta kohti käytännön toteutuksen suunnittelua sekä konkreettista toteutusta, päättyen prosessin arvioimiseen. Toikko ja Rantanen (2009, 56 - 62, 64 - 67) kuvaavat kehittämisprosessia yksinkertaisimmillaan lineaarisena mallina, jolloin prosessi etenee vaiheittain tavoitteen määrittelystä kohti arviointia. Kehittämisprosessin voidaan nähdä muotoutuvan myös esimerkiksi spiraalimaisesti, joka kuvaa prosessin toteutumista peräkkäin muodostuvina kehinä suunnitteluineen, toteutuksineen ja arvioiteineen. Näin tuloksia arvioidaan aina uudelleen jatkuvan prosessin mukaisesti. Spiraalimainen kehittämisprosessi vaatii kuitenkin aikaa ja pitkäjänteisyyttä. Kehittämistoiminnan voi nähdä täsmentyvän tämän prosessin aikana, jolloin uudet kehät täydentävät edellisiä luoden uutta tietoa prosessin aikana.

Kehittämisprosessin arviointi kohdistuu kehittämistoiminnan perusteluihin, suunnitteluun sekä konkreettiseen toteutukseen. Kehittämisprosessin alussa määriteltyjen tavoitteiden toteutuksesta voidaan arvioida huomioiden kuitenkin sen, että toiminnan tavoitteet ja toimintatavat

saattavat muuttua prosessin aikana. Arviointiin voi liittyä sekä ulkopuolisen tarkastelijan arviota toiminnasta että kehittämistoiminnassa mukana olevien henkilöiden omakohtaista arviointia. Arvioinnilla saadun tiedon avulla voidaan myös pyrkiä toiminnan suuntaamiseen, jolloin prosessin aikana syntyneet uudet ideat ja näkökulmat sekä vastaan tulleet ennakoimattomat tilanteet voivat auttaa toiminnan uudelleensuuntaamisessa. (mts., 14, 61 - 62, 82, 114.)

4.3 Tutkimukselliset lähestymistavat

4.3.1 Laadullinen lähestymistapa

Vilkka kirjoittaa Vartoon (1992, 23 - 24, 58 - 59) ja Alasuutariin (1994, 34) viitaten laadullisilla tutkimusmenetelmillä tarkasteltavan erityisesti ihmisten välistä eli sosiaalista merkitysmaailmaa. Niiden avulla voidaan kuvata ja tehdä tulkintoja ihmisten toiminnasta ja kokemusmaailmasta analysoimalla ihmisten kertomia kuvauksia kokemuksistaan ja käsityksistään. (Vilkka 2015, 118 - 120.) Laadulliselle tutkimustavalle on ominaista se, että tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, jokaiseen tapaukseen suhtaudutaan ainutkertaisena ja tietoa kerätään mieluiten suoraan ihmisiltä ja mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelminä käytetään tavallisesti haastattelua, kyselyä, keskustelua, havainnointia sekä erilaisiin dokumentteihin pohjautuvaa tietoa. Aineistonkeruumenetelmien valintaa ohjaavat tutkittava asia, resurssit sekä tutkimusasetelma. Esimerkiksi vapaamuotoisessa tutkimusasetelmassa on usein luontevaa käyttää havainnointia ja keskustelua aineiston hankinnassa, kun taas muodollinen tutkimustyyli edellyttää yleensä strukturoidumpia menetelmiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71 - 84.)

Haastattelun ja kyselyn avulla kerätään tietoa ihmisen ajatuksista ja toiminnasta kysymyksiä esittämällä. Haastattelu tapahtuu yleensä henkilökohtaisesti ja haastateltavalle suullisesti esitettyjen kysymysten avulla, kun taas kysely voidaan täyttää itsenäisesti valvotussa ryhmätilanteessa tai kotona. Haastattelun etuna on sen joustavuus ja mahdollisuus keskustelun käymiseen tiedonantajan kanssa, mikä korostuu erityisesti dialogisessa haastattelutavassa. Näihin tiedonkeruun menetelmiin voidaan yhdistää esimerkiksi havainnointia, kun halutaan monipuolistaa tutkittavasta asiasta saatua tietoa. Havainnointi voi olla osallistuvaa, osallistavaa, piilo-havainnointia, tai se voi tapahtua ilman tutkijan osallistumista havainnoitavaan tilanteeseen. Osallistuvaan havainnointiin sisältyy olennaisesti tutkijan aktiivinen vuorovaikutus tiedonantajien kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72 - 73, 79 - 82.)

Laadulliseen tutkimuskäytäntöön liittyy olennaisesti myös aineiston analysointi. Laadullisella menetelmällä kerätyn aineiston analysoinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi sisällönanalyysiä. Tällä analyysimenetelmällä tutkittavasta aiheesta pyritään tekemään tiivistettyjä ja yleisiä kuvauksia, jotta niiden pohjalta voitaisiin tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Laadullista aineistoa, kuten haastatteluaineistoa, voidaan analysoida aineistolähtöisen sisällönanalyysin

avulla, joka etenee vaiheittaisena prosessina. Siihen kuuluu aineiston redusointi eli sen sisällön informaation pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely erilaisiin luokkiin, sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Abstrahoinnin avulla aineistosta löytyvät yksittäiset havainnot yhdistetään teoreettisiin käsitteisiin, jonka jälkeen tuloksissa esitetään aihetta kuvaavia käsitteitä tai teemoja. Sisällönanalyysin avulla empiirisestä aineistosta pyritään tekemään tulkintoja ja johtopäätöksiä, jotta tutkittavaa ilmiötä voitaisiin kuvata yleisemmällä tasolla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 68, 103, 108 - 113.)

4.3.2 Määrällinen lähestymistapa

Määrällisellä tutkimusotteella voidaan kerätä ja tuottaa tietoa esimerkiksi erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, asenteista ja mielipiteistä. Tavallisesti määrällistä tutkimusaineistoa kerätään kyselyn avulla esimerkiksi verkko- tai paperilomakkeella. Kyselytutkimuksessa erilaisia ilmiöitä pyritään selvittämään kyselyssä esitettyjen kysymysten ja väittämien avulla. (Vehkalahti 2008, 11 - 12, 48; Vilka 2015, 94.) Hirsjärvi, Remes ja Sajaavaara (2009, 193) puhuvat survey-tutkimuksesta, tarkoittaen sillä kyselytapaa, jossa kaikilta kyselyyn vastaavilta henkilöiltä kysytään samoja asioita täysin samalla tavalla. Kyselytutkimukseen liittyy olennaisesti tilastollisten menetelmien soveltaminen, sillä kyselyn avulla kerätyt aineistot koostuvat enimmäkseen matemaattisista luvuista. Kyselyssä käytetään usein suljettuja kysymyksiä, joiden vastausvaihtoehdot ovat ennalta annettuja. Lisäksi kyselyyn voidaan liittää vapaamuotoista vastaustapaa edellyttäviä avoimia osioita. Avoimiin osioihin annetut vastaukset voivat tuoda tutkittavasta ilmiöstä esiin asioita, joita suljetuissa vastausvaihtoehdoissa ei pystytä ottamaan huomioon. (Vehkalahti 2008, 13, 24 - 25.)

Kyselyssä tutkittavia asioita mitataan erilaisilla asteikoilla. Esimerkiksi Likertin asteikolla voidaan mitata järjestysasteikollisia muuttujia, kuten ihmisten asenteita ja mielipiteitä. Likertin asteikossa vastausvaihtoehdot muodostavat jatkumon, jonka ääripäissä ovat tyypillisesti vaihtoehdot ”täysin eri mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”. Asteikon keskelle saatetaan sijoittaa myös neutraalia mielipidettä vastaava vaihtoehto, joka tulee ottaa huomioon vastauksia analysoitaessa. (Vehkalahti 2008, 35 - 36.)

Kerättyä määrällistä aineistoa voidaan käsitellä taulukoiden, kuvioiden ja tunnuslukujen avulla. Aineistosta voidaan tarkastella ja tulkita annettujen vastausten jakautumista hyödyntämällä tilastollisia tunnuslukuja, joiden valinta määräytyy aineistosta halutun tiedon perusteella. Esimerkiksi Likertin asteikosta voidaan selvittää ainakin vastausten keskiarvoja ja hajontoja. Keskiarvolla kuvataan muuttujien keskimääräisiä arvoja. Keskiarvon tunnuslukuparina käytetään usein keskihajontaa, joka antaa tietoa muuttujan arvojen keskinäisestä vaihtelusta. Tämä hyödyttää varsinkin vinojen tai muuten epämääräisten jakaumien tulkinnassa. Kyselyn vastausten jakautumisen kuvaamisessa voidaan hyödyntää myös tilastollisia kuvioita. Niistä erityisesti pylväskuviot soveltuvat järjestysasteikollisten muuttujien kuvaamiseen. Aineiston

käsittelyn ja tulkinnan lisäksi on tärkeää dokumentoida toteutetut työvaiheet, jotta niitä voidaan tarkastella myöhemminkin. (Vehkalahti 2008, 37, 51 - 54, 63, 67.)

4.4 Yhteiskehittäminen

Yhteiskehittäminen perustuu asiakkaan oikeuteen vaikuttaa ja osallistua itseään koskevien palveluiden suunnitteluun ja toteuttamiseen, mistä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000, 8 §). Sen avulla voidaan luoda aidosti asiakkaan tarpeista lähtöisin olevia palveluja, jolloin saadaan aikaan myös tuloksia. Yksilöiden kokemuksilla on tärkeä sija kehittämisprosessissa ja siksi niiden kuuntelemiseen on panostettava. Yhteiskehittämisen avulla jokaisen osapuolen ääni voidaan saada kuuluviin jo palveluja suunniteltaessa ja siten vahvistaa asiakkaan osaa tasavertaisena kansalaisena. (Ahonen 2017, 52.) Palveluita kehittäessä asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia lisäämällä voidaan edistää osallisuutta, ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja vähentää eriarvoisuutta (THL 2016a). Lisäksi yhteiskehittäminen voi myötävaikuttaa asiakkaan kuntoutumiseen ja innostaa tätä hakeutumaan kokemusasiantuntijaksi, jolloin hän voi hyödyntää osaamistaan palveluiden suunnittelusta ja sitä kautta auttaa muita samankaltaisia asioita kokeneita ihmisiä (Ahonen 2017, 52 - 54; THL 2016b).

Yhteistoiminnallisessa palvelujen kehittämisessä asiakas on aktiivisessa roolissa suunnittelemassa ja toteuttamassa palvelua (Pohjola ym. 2014, 15). Yhteiskehittämisprosessissa kaikki osapuolet - palvelun tuottajat, tarjoajat, asiakkaat ja sidosryhmät - ovat mukana palvelun kehittämisessä alusta loppuun saakka. Yhteiskehittämisen lähtökohtana on luoda palveluita monen eri osapuolen näkökulmaa hyödyntäen ja erilaisista tarpeista käsin. (Ahonen 2017, 37, 47.) Siten se on parhaimmillaan ammattilaisen ja asiakkaan välistä kumppanuutta, jonka avulla voidaan haastaa hierarkkisia vuorovaikutussuhteita sekä vakiintuneita toimintatapoja palveluja tuottavissa organisaatioissa (Muurinen & Lovio 2015, 218; THL 2016b). Muurisen ja Lovion (2015, 219) mukaan on tärkeää huomioida, ketkä osallistuvat toiminnan suunnitteluun, tavoitteiden määrittelyyn, toimeenpanoon ja arviointiin, jotta toiminta olisi osa alhaalta ylöspäin eli ruohonjuuritason toiminnasta johtotasoon saakka etenevää kehittämiskulttuuria.

Yhteiskehittämisen prosessin alkaessa toiminnalle asetetaan tavoite ja päämäärä, jotka voivat myös muuttua prosessin aikana paremman ja toimivamman ratkaisun tullessa tilalle (Ahonen 2017, 53). Kehittämistyön kohde määrittyy yhteistoiminnan kautta asiakkaiden, ammattihenkilöiden ja muiden kehittämisprosessissa mukana olevien toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa. Asiakkaiden erilaisiin, muuttuviin tilanteisiin vastaaminen edellyttää palvelun toteuttamisen tapauskohtaista räätälöintiä sekä palvelun jatkuvaa uudelleenmäärittelyä ja soveltamista, jotta asiakkaiden tarpeet pystyttäisiin huomioimaan paremmin. (Pohjola ym. 2014, 15.) Muurisen ja Lovion (2015, 218 - 219) mukaan palveluiden muokkaaminen eettisesti kestävämpään suuntaan edellyttää kokeiluissa tapahtuvan toiminnan reflektointia, jolloin myös epäonnistuneet kokeilut voidaan ymmärtää oppimiskokemuksiksi. Näiden kokemusten kautta

pystytään paremmin muotoilemaan käsiteltävien ongelmien asettelua ja suunnittelemaan jatkokokeiluja.

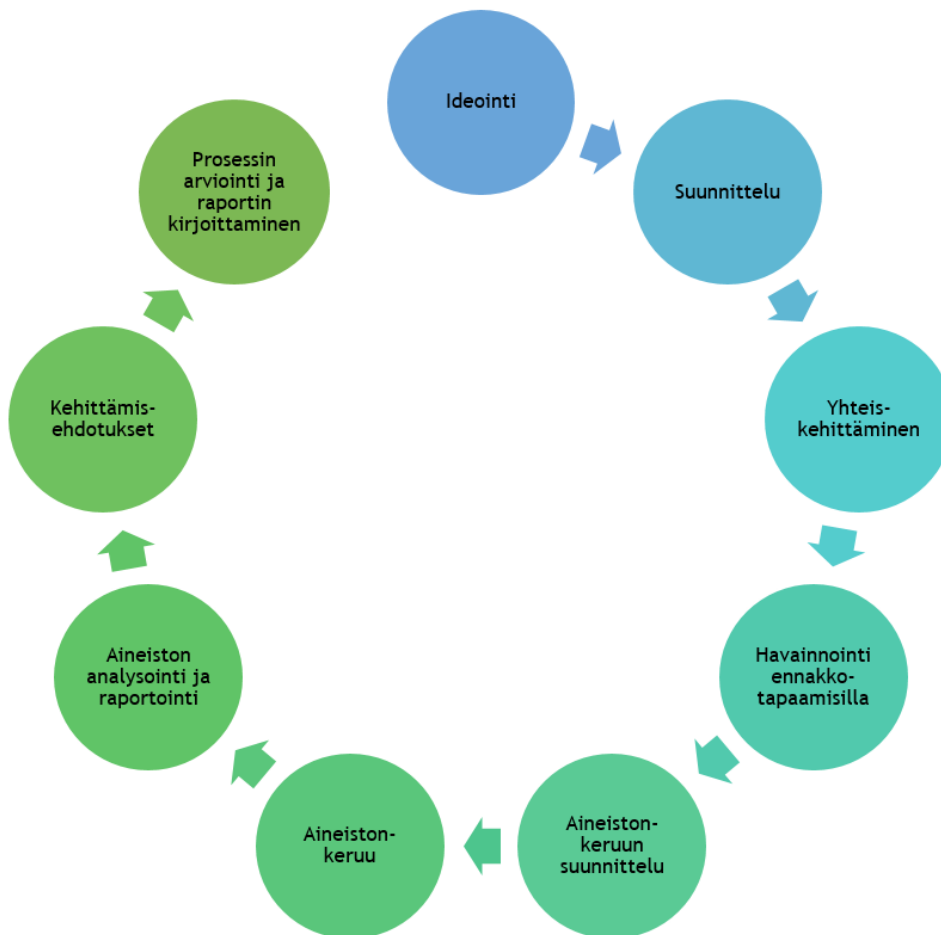
Ahonen (2017) pohtii teoksessaan ”Palvelumuotoilu Sotessa”, miten sosiaali- ja terveysalan asiakkaille voitaisiin turvata laadukkaiden ja tarvetta vastaavien palveluiden toteutuminen sote-uudistuksen myötä. Asiakkaiden tilanteet ovat usein moniulotteisempia kuin olemassa olevat palvelut, ja tärkeäksi kysymykseksi muodostuukin se, miten asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin voitaisiin vastata mahdollisimman hyvin. Palvelumuotoilun tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa palveluja yhteiskehittämällä, jolloin pyritään luomaan parempaa laatua, toimivuutta ja lisäarvoa niin asiakkaan kuin palvelun tuottajan ja tarjoajankin kannalta. Palvelumuotoilussa korostuu syvälinen asiakasymmärrys ja asiakkaan kokemukset palvelusta. Asiakkaan tarpeita, toiveita ja tavoitteita sekä palvelusta saatuja kokemuksia pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti, jotta palvelut voisivat vastata niihin mahdollisimman hyvin. Asiakasymmärrys on mukana koko kehittämisprosessin ajan, sillä yhdessä asiakkaiden kanssa tapahtuva kehittäminen perustuu asiakaslähtöisyyteen. (Ahonen 2017, 6, 14 - 16, 25, 34 - 37, 50 - 52.)

5 Toteutus

Y-Säätiö järjesti kesällä 2017 omille ja yhteistyökumppaneidensa 18 - 25-vuotiaille asukkailleen kaksi kuntouttavaa purjehdusta yhteistyössä Suomen Purjelaivasäätiön kanssa. Ensimmäinen purjehdus toteutettiin kilpurjehduksena osana The Tall Ships Races -purjehduskilpailua. Toinen purjehdus tehtiin Turun edustan Saaristomerellä, ja sen aikana vierailtiin erilaisissa luontokohteissa ja saaristokylissä. (Y-Säätiö 2017.) Opinnäytetyössä tarkastellaan Y-Säätiön purjehdusprosessia, johon nämä kaksi purjehdusta kuuluivat. Purjehdusten lisäksi Y-Säätiön purjehdusprosessiin sisältyivät purjehdustoiminnan suunnittelu yhteiskehittämällä, purjehdusten ennakkotapaamiset sekä niiden jälkitapaamiset. Raportissa puhuttu aiempi purjehduskokemus tarkoittaa Y-Säätiön kuntouttavalla purjehduksella saatua aiempaa kokemusta. Opinnäytetyön kehittämistehtävänä on kehittämisehdotusten tekeminen Y-Säätiön purjehdusprosessiin kuuluvaan kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaan. Kesän 2017 purjehdustoiminnassa ei varsinaisesti puhuttu vertaisohjaamisesta. Siihen sisältyi kuitenkin vertaisohjaamisen kaltaisia elementtejä, joita opinnäytetyössä pystytään tarkastelemaan. Purjehdustoiminnan yhteistoiminnallisessa suunnittelussa oli mukana kokemusasiantuntijoina toimivia nuoria.

Opinnäytetyöraportin toteutusosiossa esitellään opinnäytetyön toteutuksen vaiheet (kuvio 1). Opinnäytetyö toteutettiin pääosin vuoden 2017 aikana. Toteutus eteni prosessimaisesti lähtien liikkeelle aiheen ideoinnista ja toteutuksen suunnittelusta kohti toimintavaiheita eli yhteiskehittämistä, purjehdusten ennakkotapaamisten tarkastelua, aineistonkeruun suunnittelua ja aineistonkeruuta. Prosessin analysointi- ja raportointivaiheessa aiemmin kerätty aineisto analysoitiin ja koottiin tekstimuotoon. Lisäksi tehtiin tulosten yhteenveto. Kerätyn aineiston

tukimateriaaliksi haastateltiin Suomen Purjelaivasäätiön toiminnanjohtajaa. Aineiston pohjalta tehdyt kehittämissuositukset purjehdusprosessin tulevaa kokemusasiantuntijatoimintaa varten esiteltiin Y-Säätiölle helmikuussa 2018. Lopuksi toiminnallisen opinnäytetyön toteutus ja sen arviointi koottiin opinnäytetyöraportiksi.

Kuvio 1: Opinnäytetyön toteutuksen vaiheet

5.1 Ideointi ja suunnittelu

Y-Säätiön edustaja kävi Laurea-ammattikorkeakoulun Otaniemen kampuksella syksyllä 2016 esittelemässä Y-Säätiön purjehdustoimintaa. Tilaisuudessa ehdotettiin mahdollisuutta tehdä opinnäytetyö vuoden 2017 purjehdustoiminnasta esimerkiksi siten, että toimintaa kehitetään hyödyntämään siinä olevia mahdollisuuksia kokemusasiantuntijatoimintaan. Opinnäytetyöntekijät kiinnostuivat aihepiiristä ja Y-Säätiön toiveen mukaisesti pohtivat opinnäytetyön mahdollisia ideoita yhdessä opinnäytetyötä ohjaavan lehtorinsa kanssa. Kokemusasiantuntijuus koettiin ajankohtaiseksi aiheeksi, jonka avulla olisi mahdollisuus kerätä tietoa asiakkaiden osal-

listumisen mahdollisuuksista sosiaalipalveluiden kehittämisessä. Ideointivaiheessa opinnäytetyön aiheeksi muotoutui kokemusasiantuntijoiden ja vertaisohjaajien roolin kehittäminen Y-Säätiön kuntouttavaan purjehdustoimintaan.

Yhteistyön onnistuessa työelämäkumppanin kanssa suunnittelua jatkettiin ja alustava idea opinnäytetyöstä esiteltiin helmikuussa 2017. Idean tultua hyväksytyksi suunnittelu jatkui työelämäkumppanin kanssa. Opinnäytetyö suunniteltiin toteutettavaksi toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka avulla voitaisiin tehdä kehittämis ehdotuksia Y-Säätiön purjehdustoimintaan liittyvään kokemusasiantuntijatoimintaan.

Y-Säätiön suunnitelman mukaan purjehdusprosessiin sisältyi purjehdustoimintaa edeltävä suunnittelu, kaksi purjehdusta sekä niihin liittyvät ennako- ja jälkitapaamiset. Sovittiin, että opinnäytetyöntekijät yhteiskehittävät kokemusasiantuntijoiden ja työelämäkumppanin kanssa purjehdustoimintaa sekä ovat mukana purjehdustoiminnassa muiltakin osin paitsi purjehduksilla. Opinnäytetyön toiminnallisen kehittämistyön ensimmäisenä vaiheena tulisi suunnitelman mukaan olemaan purjehdustoiminnan yhteiskehittäminen. Aineiston kerääminen Y-Säätiön purjehdustoiminnan kehittämiskohteista suunniteltiin tehtävän haastattelujen ja lomakekyselyn avulla. Tarkoituksena oli kerätä aineistoa yhteiskehittämiseen ja purjehdusprosessiin liittyvistä kokemuksista haastatteleamalla purjehdusprosessin suunnittelussa mukana olevia nuoria ja Y-Säätiön työntekijöitä. Muiden purjehduksille osallistuvien nuorten kokemuksia oli tarkoitus kartoittaa lomakekyselyn avulla. Suunnittelussa pohdittiin myös Y-Säätiön purjehdustoiminnan yhteistyötahojen haastattelua, jos kerätyn aineiston tueksi tarvittaisiin heidän näkemyksiään kuntouttavasta purjehdustoiminnasta.

Tehtyjen suunnitelmien perusteella opinnäytetyön osapuolet pääsivät yhteisymmärrykseen suunnitellusta toteutuksesta ja opinnäytetyösopimus allekirjoitettiin. Opinnäytetyösopimukseen koottiin aiheanalyysi ja siinä sovittiin yhteistyökumppaneiden tehtävät. Lisäksi Y-Säätiölle tehtiin yksinkertaistettu esitys opinnäytetyön suunnitelmasta tutkimusluvan hakemista varten. Työelämäkumppani ilmoitti huhtikuussa sähköpostitse Y-Säätiön myöntäneen luvan tutkimusaineiston keräämiselle.

5.2 Yhteiskehittäminen

Opinnäytetyön kehittämistehtävän ensimmäisenä toimintavaiheena ollut yhteiskehittäminen tapahtui kahdella tapaamiskerralla keväällä 2017. Näillä tapaamisilla purjehdusprosessista vastanneet Y-Säätiön työntekijät, kokemusasiantuntijoina toimineet nuoret sekä opinnäytetyöntekijät suunnittelivat tulevan kesän purjehdusten sekä niiden ennakkotapaamisten sisältöä. Kokemusasiantuntijoilla oli omakohtaista kokemustietoa kuntouttavasta purjehdustoiminnasta, sillä he olivat olleet mukana Y-Säätiön ja Suomen Purjelaivasäätiön järjestämällä purjehduksella kesällä 2016.

Yhteiskehittämisen aikana pohdittiin purjehdusten ja niiden ennakkotapaamisten toiminnan tavoitteita sekä keinoja niihin pääsemiseksi. Samoin mietittiin, millaista informaatiota ennakkotapaamisilla tulisi jakaa purjehduksille osallistuville nuorille ja suunniteltiin purjehdusryhmille suunnattuja tutustumisleikkejä sekä ennakkotapaamisten ja purjehdusten aikaista oheistoimintaa, jossa kokemusasiantuntijoilla voisi olla oma roolinsa.

5.3 Ennakkotapaamiset

Kesän 2017 aikana koitti opinnäytetyön kehittämistehtävän toinen toimintavaihe. Tässä vaiheessa opinnäytetyöntekijät havaitsivat purjehdusprosessia molempien purjehdusten ennakkotapaamisten osalta. Purjehdusprosessiin kuului kaksi purjehdusta, joilla oli eri osanottajat. Suunnitteluprosessissa mukana toimineiden kokemusasiantuntijoiden oli tarkoitus kuitenkin osallistua molemmille purjehduksille, jolloin heidän kokemustietoaan voitaisiin hyödyntää. Purjehdusten ensimmäiset ennakkotapaamiset järjestettiin Y-Säätiön tiloissa, jossa purjehtijoilla oli mahdollisuus tavata toisensa ennen purjehdusta sekä keskustella tulevasta purjehduksista. Purjehdusten toiset ennakkotapaamiset pidettiin Helsingin edustalla sijaitsevassa Mustasaarella. Näillä tapaamisilla purjehduksille osallistuvat nuoret saivat lisää tietoa purjehduksista, jonka lisäksi purjehdusryhmän jäsenten oli tarkoitus tutustua paremmin toisiinsa ryhmäytymisleikkien avulla. Ennakkotapaamisilla kokemusasiantuntijoiden oli tarkoitus kertoa omakohtaisia kokemuksiaan purjehduksilta sekä toimia tutustumisleikkien ohjaajina.

Opinnäytetyöntekijöiden tekemien havaintojen avulla pyrittiin tarkastelemaan suunnittelu-prosessissa mukana olleiden kokemusasiantuntijoiden roolia ennakkotapaamisilla. Tapaamisilla opinnäytetyöntekijät esittelivät itsensä ja kertoivat tapaamisen osallistujille tarkastelevansa aiemmin Y-Säätiön purjehduksella mukana olleiden roolia voidakseen esittää kehittämissuhteita tulevaa purjehdustoimintaa varten. Lisäksi he kertoivat purjehdusten jälkita-paamisilla toteutettavasta purjehduksiin liittyvästä lomakekyselystä, johon osallistuminen olisi purjehduksille osallistuville nuorille vapaaehtoista. Opinnäytetyöntekijöiden tavoitteena oli myös tutustua tapaamisella mahdollisesti esille tuleviin asioihin, jotka olisivat hyödyllistä tietää kyselylomaketta suunniteltaessa. Kyselylomakkeen avulla oli tarkoitus selvittää kehittämistehtävän kannalta oleellisia asioita purjehduksille osallistuneiden nuorten kokemuksista. Toivottiin myös, että opinnäytetyöntekijät tulisivat tutuiksi purjehduksille osallistuville nuorille, mikä saattaisi kannustaa tulevaan kyselyyn vastaamisessa.

Opinnäytetyöntekijät pystyivät tarkastelemaan kokemusasiantuntijoina toimineiden roolia kolmella ennakkotapaamisella. Viimeisellä ennakkotapaamisella kokemusasiantuntijat eivät olleet paikalla, joten roolin tarkastelu ei onnistunut. Purjehdusten ennakkotapaamisilla opinnäytetyöntekijöille selvisi, että ensimmäiseksi järjestettävälle purjehdukselle tulisi osallistumaan muitakin aiemmalla kuntouttavalla purjehduksella olleita nuoria yhteiskehittämiseen osallistuneiden kokemusasiantuntijoiden lisäksi.

5.4 Aineistonkeruun suunnittelu

Pystyäkseen tekemään kehittämissuunnitelmia Y-Säätiön purjehdusprosessin kokemusasiantuntijatoimintaan, opinnäytetyöntekijät tarvitsivat prosessiin osallistuvilta kerättyä aineistoa. Purjehdusprosessissa mukana olleille työntekijöille ja kokemusasiantuntijoille suunniteltiin järjestettävän yhteinen keskustelutilaisuus, josta käytetään opinnäytetyöraportissa termiä yhteisreflektio. Yhteisreflektiotilaisuudessa oli tarkoituksena keskustella purjehdusprosessista saaduista kokemuksista sekä reflektoida niitä yhdessä. Reflektoinnilla tavoitellaan toiminnan aikana syntyneiden kokemusten ja toiminnasta saadun uuden tiedon esille tuomista, joiden avulla toimintaa voidaan kehittää (Toikko & Rantanen 2009, 50). Yhteisreflektiotilaisuuden tueksi muotoiltiin haastattelu- ja keskustelukysymyksiä siten, että ne auttaisivat keräämään keskusteluun osallistuvien työntekijöiden ja kokemusasiantuntijoiden kokemuksia kokemusasiantuntijan ja vertaisohjaajan kaltaisista rooleista ja niiden vaikutuksista purjehdusprosessin eri vaiheissa. Lisäksi haluttiin tietää, millaisia toiveita työntekijöillä ja kokemusasiantuntijoilla olisi kokemusasiantuntijoiden ja vertaisohjaajien rooleista tulevassa purjehdustoiminnassa.

Purjehduksille osallistuneille nuorille suunnatun lomakekyselyn (liite 1) väitteitä suunniteltaessa pyrittiin selvittämään, minkälaisia vertaisohjaamiseen liittyviä elementtejä purjehduksilla olisi. Lisäksi haluttiin selvittää purjehduksille osallistuvien nuorten kokemuksia siitä, millaisia vaikutuksia aiemman purjehduskokemuksen omaavien nuorten mukana olo toi ennakkotapaamisille ja purjehduksille. Kyselyyn sisällytettiin myös väittämiä purjehdusten yleisestä ilmapiiristä ja siihen mahdollisesti vaikuttaneista asioista, jotta voitaisiin selvittää ennakkotapaamisilla ja purjehduksilla vallinnutta yleistä ilmapiiriä. Lomakekyselyn yhteen väittämään suunniteltiin pyydettävän perusteluja avoimella vastauksella. Näin saatavia purjehduksille osallistuvien nuorten kokemuksia vertaisohjaamisen vaikutuksista purjehduksilla pidettiin tärkeänä, sillä ne voisivat antaa oleellista tietoa osallistujien näkökulmasta kehittämistehtävää varten.

Aineiston keruuta suunniteltaessa tapahtui yllättävä muutos. Opinnäytetyöntekijöiden esitellyssä Y-Säätiön työntekijöille alustavia ideoita nuorille tarkoitetun lomakekyselyn väittämistä selvisi, että oli tapahtunut väärinkäsitys. Tekijät olivat käsittäneet vertaisohjaajan roolin työstämisen olevan pidemmällä purjehdustoiminnassa kuin Y-Säätiön työntekijät olivat tarkoittaneet. Kokemusasiantuntijoina toimineiden nuorten ei ollut tarkoitus toimia kesän 2017 purjehduksilla varsinaisesti vertaisohjaajina, vaan tämä olisi suunta, jota kohden purjehdustoiminnassa voitaisiin tulevaisuudessa edetä. Työntekijät totesivat silti opinnäytetyön olevan tärkeä, koska sen avulla voitaisiin selvittää kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnan mahdollisuuksia purjehdusprosessissa. Opinnäytetyötä päätettiin jatkaa pyrkiessä tarkastelemaan kokemusasiantuntijatoiminnan elementtejä purjehdusprosessissa.

Opinnäytetyöntekijät saivat tukea Y-Säätiön työntekijöiltä purjehduksille osallistuneille nuorille suunnattua lomakekyselyä tehdessään. Työntekijöiltä saadun palautteen perusteella alustavia lomakekyselyyn suunniteltuja väittämiä muokattiin vastaamaan paremmin kehittämistehtävään ja purjehdusprosessin kokemusasiantuntijatoiminnan tilanteeseen. Uudelleen muokattuihin väittämiin saatiin jälleen palautetta sekä työntekijöiltä että ulkopuoliselta tutkijalta, jolta työntekijät olivat opinnäytetyöntekijöiden luvalla pyytäneet kommentteja. Palautteen avulla lomakekyselyn kysymykset viimeisteltiin ja se koekäytettiin ulkopuolisella henkilöllä ennen kyselyn varsinaista toteuttamista. Suostumuskaavakkeen (liite 2) tekemisellä pyrittiin varmistamaan, että kaikki kyselyyn vastaajat olisivat tietoisia kyselyn aiheesta sekä siitä, missä yhteydessä heidän antamiaan vastauksia käytettäisiin. Suostumuskaavake suunniteltiin annettavaksi kyselyyn osallistuville täyttäväksi ennen kyselyyn vastaamista. Kyselyyn vastaajilla olisi myös mahdollisuus saada halutessaan itseään koskeva aineisto luettavaksi ennen opinnäytetyön julkaisua. Mahdollista yhteydenottoa varten tehtiin yhteystietolomake, joka sisälsi opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot sekä yleistä tietoa kyselystä ja opinnäytetyöstä.

5.5 Aineistonkeruu

Opinnäytetyön kolmannessa toimintavaiheessa suoritettiin aineiston kerääminen kehittämistehtävää varten. Aineistoa kerättiin kuntouttavassa purjehdustoiminnassa mukana olleilta nuorilta sekä purjehdusprosessissa mukana olleilta Y-Säätiön työntekijöiltä. Aineistonkeruu tapahtui purjehduksille osallistuneille nuorille tehtynä lomakekyselynä sekä purjehdusprosessissa mukana olleiden Y-Säätiön työntekijöiden haastatteluna ja yhteisreflektiona. Opinnäytetyöntekijät osallistuivat yhteisreflektioon pyrkien ohjaamaan keskustelua kehittämistehtävän kannalta olennaisiin seikkoihin. Suunnitelman mukaan purjehdusprosessin suunnittelussa mukana olleiden kokemusasiantuntijoiden oli tarkoitus ottaa osaa yhteisreflektiotilaisuuteen, jolloin aineistoon olisi saatu kerättyä myös heidän kokemuksensa toiminnasta. Tämä ei kuitenkaan onnistunut, koska kokemusasiantuntijoina toimineet joutuivat jäämään pois vuoden 2017 purjehdustoiminnasta.

5.5.1 Aineistonkeruu purjehduksella mukana olleiden nuorten kokemuksista

Selvitettäessä purjehduksille osallistuneiden nuorten kokemuksia, jotka liittyivät ennakkotapaamisilla ja purjehduksilla vallinneisiin kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnan kaltaisiin elementteihin, hyödynnettiin sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Nuorten kokemuksia selvitettiin tekemällä purjehdusten osallistujille lomakekysely (liite 1), jonka osallistujat täyttivät purjehdusten jälkeisillä tapaamisilla. Purjehduksille osallistuneita nuoria oli yhteensä 26, joista yksi osallistui molempiin purjehduksiin. Yhteensä kymmenen osallistujaa otti osaa jälkitapaamisille. Kaikki jälkitapaamisille osallistuneet nuoret vastasivat kyselyyn. Vastaajat täyttivät kyselyn yhteydessä suostumuskaavakkeen (liite 2), jotka annettiin täyttämisen jälkeen opinnäytetyön tekijöille. Vastaaminen tapahtui anonyymisti ja

se oli osallistujille vapaaehtoista. Kaikki vastaajat saivat tietoa kyselystä sekä suullisesti että kirjallisesti ja lisäksi he saivat mukaansa opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot.

Purjehduksille osallistuneille nuorille osoitettuun lomakekyselyyn (liite 1) kuului viisi osiota. Osioissa oli purjehduksiin ja niiden ennakkotapaamisiin liittyviä väittämiä. Kyselyn neljässä osiossa osallistujia pyydettiin vastaamaan väittämiin parhaiten omaa mielipidettään vastaavalla vaihtoehdolla Likertin asteikolla 1-5, jossa arvo 1 tarkoitti ”täysin eri mieltä” ja arvo 5 ”täysin samaa mieltä”. Vastausvaihtoehtona oli myös ”en osaa sanoa”, jota vastasi asteikon arvo 3. Yhteen väittämistä vaihtoehtona oli kyllä/ei -vastaus. Lisäksi kyselyn neljännen osion asteikkovalinnalle pyydettiin kirjoittamaan perusteluita.

Koska purjehdusten jälkitapaamisilla järjestetyn kyselyn vastausprosentti oli alhainen johtuen tapaamisille osallistuneiden nuorten määrästä, tehty kysely lähetettiin postitse niille purjehdusten osallistujille, jotka eivät olleet mukana jälkitapaamisella. Kysely päätettiin lähettää postitse, sillä konkreettisen kyselykaavakkeen arveltiin houkuttelevan osallistujia vastaamaan siihen todennäköisemmin kuin sähköiseen kyselyyn. Postitse lähetetyn kyselyn yhteyteen tehtiin uusi saatekirje (liite 3), jossa kerrottiin kyselystä ja siihen vastaamisesta. Postikyselyyn ei liitetty suostumuskäytettä, koska siten tekijät olisivat pystyneet yhdistämään kyselyn vastaajat tiettyihin henkilöihin. Kyselyn saatekirjeessä kerrottiin, että vastaamalla kyselyyn henkilö antaisi suostumuksensa käyttää antamia tietoja kehittämistehtävä varten kerätyssä aineistossa. Jotta vastaajille ei koituisi kuluja, kyselyyn liitettiin palautuskuori. Tästä huolimatta postikyselyyn ei saatu yhtään vastausta.

5.5.2 Aineistonkeruu Y-Säätiön työntekijöiden kokemuksista

Tutkittaessa purjehdusprosessissa mukana olleiden Y-Säätiön työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta, hyödynnettiin kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Aineistoa kerättiin neljältä Y-Säätiön purjehdusprosessiin osallistuneelta työntekijältä. Kukaan työntekijöistä ei ollut mukana purjehdusprosessin kaikissa vaiheissa osittain alkuperäisen suunnitelman mukaisesti ja osittain prosessissa tapahtuneiden yllättävien muutosten vuoksi, joten yksittäisten työntekijöiden kokemukset koottiin heidän osallistumisensa mukaan.

Yhteisreflektiivisuus, jossa kerättiin työntekijöiden kokemuksiin ja näkemyksiin liittyvää aineistoa purjehdusprosessin kokemusasiantuntija ja vertaisohjaajatoiminnasta, järjestettiin purjehdusten jälkeen. Niiltä purjehdusprosessiin osallistuneilta työntekijöiltä, jotka eivät päässeet mukaan tilaisuuteen, kerättiin kehittämistehtävään liittyvää aineistoa puhelinhaastattelulla ja sähköpostin välityksellä. Yhteisreflektiivisuuden nauhoitukseen ja saadun aineiston käyttöön pyydettiin lupa siinä mukana olleilta työntekijöiltä. Samoin lupa pyydettiin puhelin- ja sähköpostihaastatteluilla saadun materiaalin käyttämiseen.

5.6 Aineiston analysointi ja raportointi

Analysoitaessa kehittämistehtävää varten kerättyä aineistoa hyödynnettiin kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia lähestymistapoja. Purjehduksille osallistuneille nuorille tehdyn lomakekyselyn (liite 1) avulla saatu aineisto koottiin yhteen Excel-taulukkoon ja sen sisältämiä tietoja käytiin läpi. Määrällisen aineiston vastausten jakautumisesta tehtiin sitä kuvaavia pylväskaavioita (kuviot 6, 7 ja 8), joiden avulla aineistoa tulkittiin. Vastausten jakautumista vertailtiin keskiarvon ja keskihajonnan avulla (liite 4), jotka olivat kehittämistyön kannalta merkityksellisiä tunnuslukuja. Koska vastauksista löytyi eroavaisuuksia kahden eri purjehduksen välillä, niiden osallistujilta saatujen vastausten jakautumista tarkasteltiin pääosin molempien purjehdusten osalta erikseen. Joidenkin osioiden kohdalla vastaukset olivat samankaltaisia kahden purjehduksen välillä, jolloin näitä vastauksia tarkasteltiin ja tulkittiin yhteisesti. Kyselyssä oli myös väittämä, jonka valintaan pyydettiin kirjoittamaan perustelu. Tarkoituksena oli tehdä näistä avoimista vastauksista sisällönanalyysi. Vastausten vähäisyyden vuoksi sitä ei kuitenkaan pystytty tekemään, joten ne kirjattiin ylös sellaisenaan. Lomakekyselyn vastauksista saadut havainnot kirjattiin tekstimuotoon ja lähetettiin Y-Säätiön työntekijöille kommentoitavaksi. Työntekijöiden kommentit aineistosta huomioitiin lopullisessa raportissa.

Y-Säätiön työntekijöiltä kerätty keskustelu- ja haastatteluaineisto litteroitiin tekstimuotoon aineistosta tehtävää sisällönanalyysiä varten. Tekstiaineistoon perehdyttiin ja siitä etsittiin kehittämistehtävään liittyviä alkuperäisilmauksia, jotka kerättiin sisällönanalyysitaulukkoon. Alkuperäisilmaukset pelkistettiin (kuvio 2) karsimalla niistä epäolennainen informaatio pois. (ks. Tuomi & Sarajarvi 2009, 109.)

Alkuperäisilmaukset	Pelkistykset
No mä ainakin ajattelin ehkä silleen, että ne on mukana ja tuo sillä omalla olemuksellaan ja et he on ollut aikasemmin mukana, sen kokemuksen mukaan siihen.	Kokemustiedon tuoja toimintaan
...osaa ammentaa sillä omalla kokemuksellaan paljon tietoa nuorille, ensikertalaisille.	Kokemuksen kertoja ensikertalaisille
...siihen tietenkin tuntemattomaan liittyy vähän jännitystä ja ehkä pelkoakin. Mutta että se heidän läsnäolo ja oma kertomus ja kerronta siitä madaltaisi mahdollisesti sitä, varmasti oli semmonen rauhoittava vaikutus toivon mukaan	Ensikertalaisten mahdollisen jännityksen ja pelon rauhoittaja oman läsnäolon ja toiminnasta kertomisen kautta
...ja toimivat jotenkin silleen ryhmää kasaavana	Ryhmän yhdistäjä
Ja hekin on siinä tiimissä mukana ja...	Tiimiläinen

Kuvio 2: Esimerkki pelkistämisestä

Pelkistetyistä ilmauksista etsittiin samankaltaisia asioita, jonka jälkeen samaa tarkoittavat pelkistykset ryhmiteltiin alaluokkiin (kuvio 3). Alaluokat nimettiin niiden sisältöä kuvaavilla

käsitteillä. Ryhmittelyn jälkeen aineisto abstrahoitettiin eli käsitteellistettiin (kuvio 4). Abstrahoinnin avulla alaluokista etsittiin yhdistäviä asioita ja samaan aihepiiriin kuuluvat alaluokat yhdistettiin yläluokiksi. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 110 - 112.)

Pelkistykset	Alaluokka
Ei vaikutusta	Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus purjehduksilla
Aiemmin purjehduksella mukana olleen tiedot vaikuttivat käytännön toiminnan sujumiseen laivalla	
Kokemusasiantuntijan / vertaisohjaajan tietämys purjelaivan toiminnasta voi vaikuttaa fyysisen turvallisuuden tuntemiseen ensikertalaisten joukossa	
Kokemusasiantuntija / vertaisohjaaja voi kannustaa ensikertalaista jännittävässä tilanteessa (esimerkiksi laivanohjaamisessa) kertoen oman aiemman kokemuksensa samasta tilanteesta	
Varsinkin purjehduksen alkuvaiheessa kokemusasiantuntija / vertaisohjaaja voi neuvoa ja kannustaa käytännön asioissa	

Kuvio 3: Esimerkki alaluokan muodostumisesta

Pelkistykset	Alaluokat	Yläluokka
vaikutti siltä, että suunnittelutoiminnassa mukana oleminen oli kokemusasiantuntijalle tärkeää	Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus kokemusasiantuntijana toimivaan	Huomioitavia asioita kokemusasiantuntijana toimivan kannalta
Kokemusasiantuntijatoiminta voi ideaalitalanteessa jäädä osaksi nuoren elämää ja mahdollistaa purjehdustoiminnassa jatkamisen / kokemusasiantuntijuus tuo jatkumoa		
Kokemus samanarvoisuudesta toiminnan suunnittelussa		
työntekijän mukaan nuoret yleensä ottaen sitoutuvat toimintaan, jota he ovat olleet suunnittelemassa		
nuoret järjestäisivät itse seuraavan vuoden purjehdukset, Y-Säätiö mahdollistaa	Kokemusasiantuntijuutta ja vertaisohjaajuutta tukevia tavoitteita toiminnassa	
nuoret voisivat järjestää jälkitapaamisia itse oman näköisesti		
kokemusasiantuntijan / vertaisohjaajan rooli olisi hyvä sopia etukäteen		
selkeämmän ohjauksen tarve		
kolme kokemusasiantuntijaa olisi ollut hyvä		
Enemmän kokemusasiantuntijoita purjehdukselle		
Useampi kokemusasiantuntija toisi toimintaan moniäänisyyttä		
(vertaisohjaajatoiminta) rauhallisessa ympäristössä toimivampaa kuin hektisessä / Toimintaympäristö otettava huomioon		
Toiminnan tulisi olla sen kaltaista, että se voi tukea kokemusasiantuntijana toimivan omaa tilannetta ja elämää eteenpäin tuoden osallisuuden kokemuksia ja vahvuutta		

Kuvio 4: Esimerkki abstrahoinnista

Sisällönanalyysin avulla saatiin muodostettua kolme yläluokkaa, jotka tuodaan esiin kuviossa 5. Nämä yläluokat tuovat esiin asioita, joita tulisi ottaa huomioon purjehdusprosessin kokemusasiantuntijatoimintaa kehittäessä.

Alaluokat	Yläluokat
Rooli suunnittelussa ja yhteiskehittämisessä	Kokemusasiantuntijan roolit purjehdusprosessissa
Rooli ennakkotapaamisilla	
Rooli purjehduksilla	
Ennako-odotuksia roolista	
Ehdotukset mahdollisesta roolista	
Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus suunnittelussa	Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus purjehdusprosessissa
Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus ennakkotapaamisilla	
Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus purjehduksilla	
Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus kokemusasiantuntijana toimivaan	Huomioitavia asioita kokemusasiantuntijana toimivan kannalta
Kokemusasiantuntijuutta / vertaisohjaajuutta tukevia tavoitteita toiminnassa	

Kuvio 5: Sisällönanalyysin tuottamat yläluokat

Sisällönanalyysin avulla tehty laadullisen aineiston analyysi muokattiin yhtenäiseksi tekstiksi ja se huomioitiin aineiston tulosten yhteenvedossa. Työntekijöiden näkemyksiä koskeva teksti lähetettiin hyväksyttäväksi työntekijöille, joita haastatteluaineisto koski, ja työntekijät saivat esittää kommentteja itseään koskevasta osuudesta. Kommentit otettiin huomioon lopullisessa raportissa.

Lopuksi purjehduksille osallistuneilta nuorilta ja työntekijöiltä kerätyt ja analysoidut aineistot koottiin yhteen ja tehdyt tulokset kirjattiin tulosten yhteenvedoon. Näiden lisäksi tuloksiin ja yhteenvedoon kirjattiin opinnäytetyöntekijöiden omat kokemukset purjehdusprosessiin liittyvästä kokemusasiantuntijuudesta ja vertaisohjaamisesta, joita oli saatu havainnoimalla yhteiskehittämisen ja purjehdusten ennakkotapaamisten toimintaa.

5.7 Kehittämisehdotusten tekeminen

Opinnäytetyöprosessin edetessä vuoden 2017 aikana, Y-Säätiö haki rahoitusta Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukselta (STEA) Meriheimo-hankkeeseensa, johon tuleva purjehdustoiminta tulisi kuulumaan. Meriheimo-hankkeen saatua rahoituksen kehittämisehdotusten ajankohtaisuus korostui. Kerätty aineisto ja sen pohjalta tehty yhteenvedo ohjasivat purjehdustoiminnan kehittämisehdotuksien tekemistä. Kehittämisehdotuksia tehdessään opinnäytetyöntekijät kokivat, että joihinkin pohdintoihin kaivattiin asiantuntijan tukea. Tämän vuoksi Suomen Purjelaivasäätiön toiminnanjohtajan haastattelu päätettiin toteuttaa alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Haastattelussa kysyttiin toiminnanjohtajan näkökulmia vertaisohjaamisen hyödyntämisestä tulevilla kuntouttavilla purjehduksilla, joita Suomen Purjelaivasäätiö järjestää yhdessä Y-Säätiön kanssa. Toiminnanjohtajan haastattelussa antamat kommentit huomioitiin kehittämisehdotuksia tehdessä ja haastattelu toimi hyvänä tukena niiden tekemisessä. Kehittämisehdotuksena muotoiltiin Meriheimo-hankkeen purjehdustoimintaa tukeva

toimintamalli, johon liittyvät kokemusasiantuntijuus, vertaisohjaaminen ja asiakkaan osallisuus purjehdustoiminnan kehittämisessä.

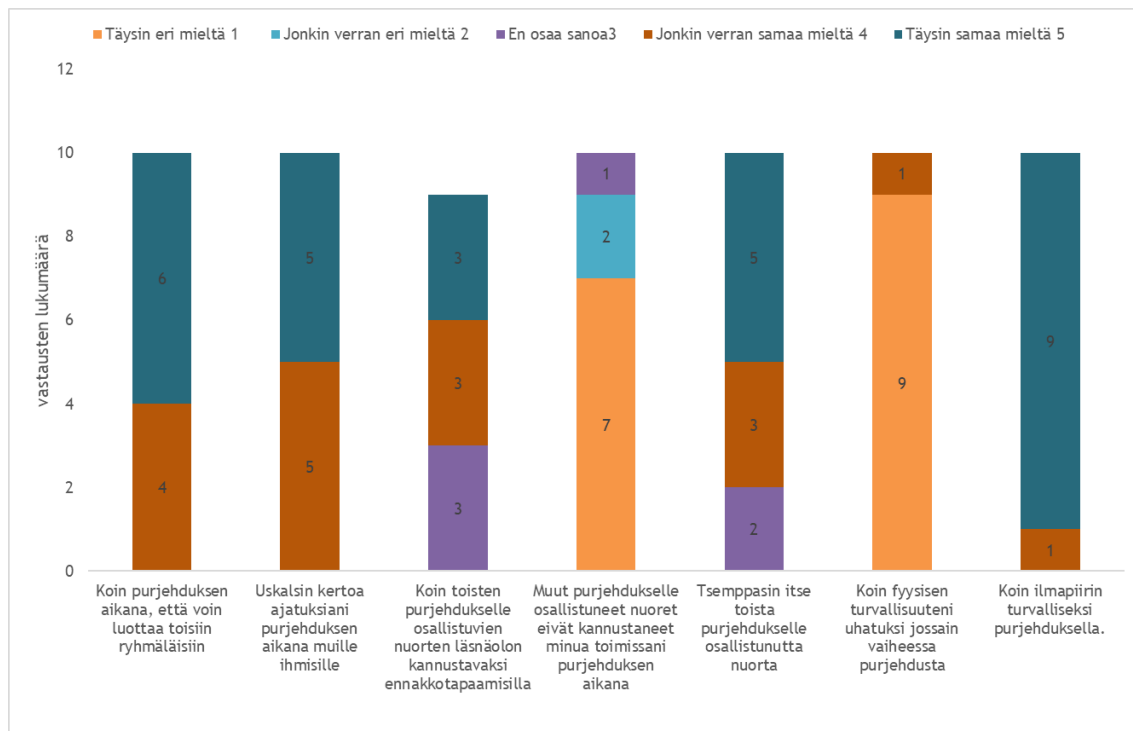
6 Tulokset

Tuloksissa esitellään purjehdusprosessissa mukana olleilta henkilöiltä kerätty aineisto, joka liittyy heidän kokemuksiinsa ja näkemyksiinsä kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta Y-Säätiön purjehdusprosessissa vuonna 2017. Tulokset on eritelty purjehduksille osallistuneiden nuorten aineistosta ja purjehdusprosessissa mukana olleiden työntekijöiden aineistosta saatuihin tuloksiin. Lisäksi tuloksissa tuodaan esiin opinnäytetyöntekijöiden kokemukset purjehdusprosessin kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta. Tulosten yhteenvedossa tulokset kootaan yhteen.

6.1 Tulokset - purjehduksille osallistuneet nuoret

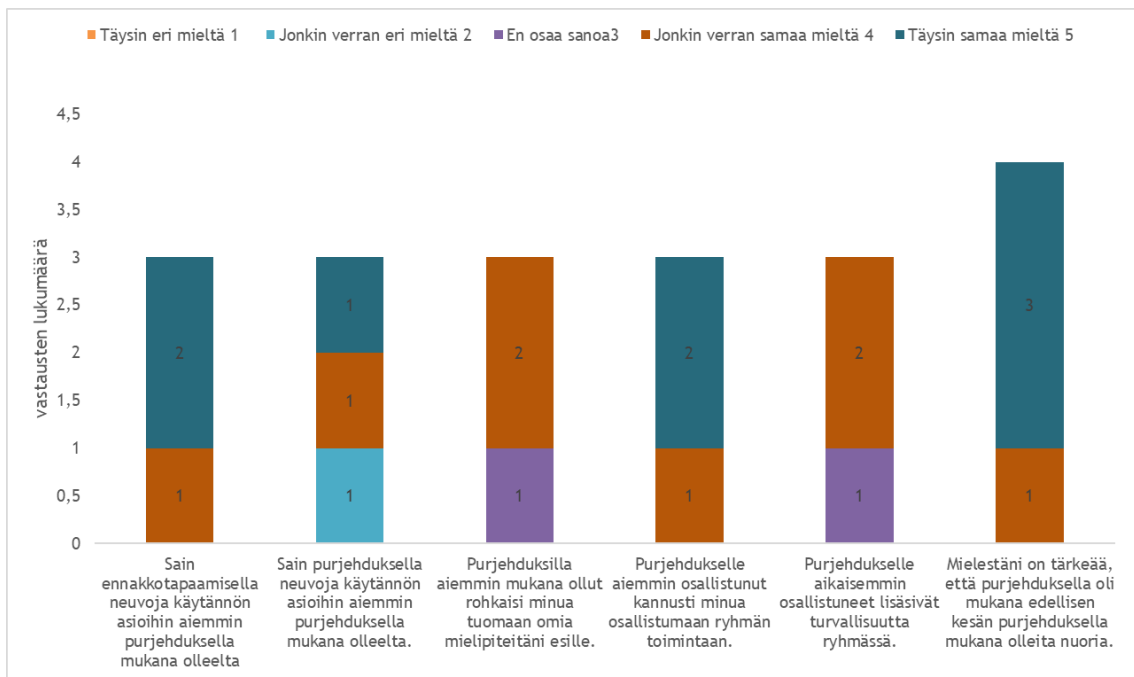
Opinnäytetyössä tarkasteltuja purjehduksia ennakkotapaamisineen järjestettiin kaksi, joiden osallistujat olivat eri henkilöitä yhtä lukuun ottamatta. Purjehduksia kutsutaan raportissa ensimmäiseksi ja toiseksi purjehdukseksi. Purjehduksille osallistuneiden nuorten tulokset saatiin keräämällä heidän kokemuksiinsa purjehdusprosessiin liittyvästä kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta. Kokemuksia kerättiin purjehduksille osallistuneille nuorille osoitetulla lomakekyselyllä (liite 1), jossa on viisi osiota. Purjehduksille osallistuneiden nuorten vastaukset kyselyn ensimmäisen, kolmannen ja neljännen osion väittämiin esitetään pylväskaaviona kuvioissa 6, 7 ja 8. Lomakekyselyn viidennen osion vastauksilla ei ole merkitystä kehittämistehtävän kannalta, joten niitä ei käsitellä tuloksissa. Tuloksia tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, että purjehduksille osallistuneista 26 nuoresta kymmenen nuorta vastasi kyselyyn.

Kyselyn ensimmäisen osion väittämät, jotka liittyivät purjehdusten ja ennakkotapaamisten yleiseen ilmapiiriin, olivat osoitettu kaikille kyselyn vastaajille. Tämän osion vastauksissa (kuvio 6) ei ilmennyt suuria eroavaisuuksia kahden eri purjehduksen välillä. Molempien purjehdusten osalta vastaajat olivat lähes yksimielisiä siitä, että he pystyivät luottamaan toisiin ryhmäläisiin sekä kertomaan ajatuksiaan muille ihmisille purjehduksen aikana. Yhdeksän kymmenestä vastaajasta koki purjehdusten ilmapiirin turvalliseksi ja yksi oli jokseenkin samaa mieltä asiasta. Lähes kaikki kokivat olleensa fyysisesti turvassa purjehduksella, mutta yksi vastaaja koki fyysisen turvallisuutensa uhatuksi jossain määrin. Kaksi kolmasosaa vastaajista koki toisten purjehduksilla mukana olleiden nuorten läsnäolon ainakin jossain määrin kannustavaksi ennakkotapaamisilla ja loput eivät osanneet vastata tähän kysymykseen. Vastauksista nousi esiin, että nuoret kokivat purjehduksen aikana toisten nuorten kannustavan heitä toimissaan ainakin jonkin verran ja suurin osa oli jokseenkin tai täysin sitä mieltä siitä, että he olivat myös itse kannustaneet toista purjehdukselle osallistunutta nuorta. Molempien väittämien kohdalla yksi tai kaksi vastaajaa ei osannut sanoa mielipidettään asiasta.

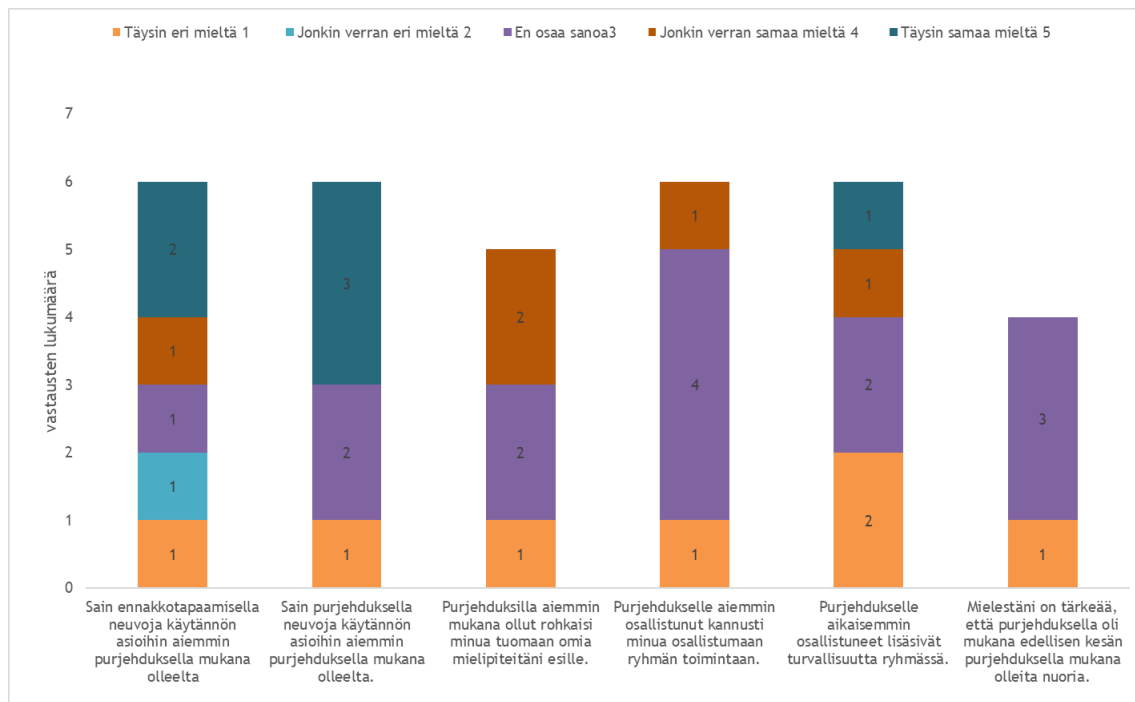
Kuvio 6: Purjehduksille osallistuneiden nuorten vastaukset kyselyn ensimmäisen osion väittämiin

Kyselyn toisessa osiossa haluttiin tietää, oliko vastaaja ollut ensimmäistä kertaa Y-Säätiön järjestämällä purjehduksella. Ensikertalaiset vastasivat kyselyn kolmannen osion väittämiin, jotka liittyivät aiemmin Y-Säätiön purjehduksilla mukana olleiden nuorten rooliin purjehdusprosessissa. Aiemmin purjehtineiden roolia käsittelevissä vastauksissa (kuviot 7 ja 8) nousi jonkin verran eroavaisuuksia kahden eri purjehduksen välillä. Ensimmäiselle purjehdukselle osallistuneista nuorista kaikki kokivat saaneensa ennakkotapaamisilla neuvoja käytännön asioihin aiemmin purjehduksella mukana olleelta nuorelta ja kaksi kolmasosaa vastaajista koki saaneensa niitä myös purjehduksella. Kaikki vastaajat kokivat purjehdukselle aiemmin osallistuneen kannustavan heitä osallistumaan ryhmän toimintaan. Kaksi kolmasosaa vastaajista koki aiemmin mukana olleen rohkaisevan heitä tuomaan omia mielipiteitään esille ainakin jonkin verran. Samoin kaksi kolmasosaa vastaajista koki aikaisemmin purjehdukselle osallistuneiden lisäävän turvallisuutta ryhmässä ainakin jossain määrin. Muut eivät osanneet vastata näihin kahteen kysymykseen.

Kuvio 7: Ensimmäiselle purjehdukselle osallistuneiden nuorten vastaukset kyselyn kolmannen ja neljännen osion väittämiin

Toiselle purjehdukselle osallistuneiden nuorten vastaukset (kuvio 8) kyselyn kolmanteen osioon erosivat jonkin verran ensimmäisen purjehduksen osallistujien vastauksista (kuvio 7) ja ne olivat myös vähemmän yksimielisiä edellisiin verrattuna (liite 4). Puolet toisen purjehduksen vastaajista kokivat saaneensa aiemmin osallistuneelta neuvoja käytännön asioihin ennakkotapaamisilla ja purjehduksilla, mutta puolet olivat toista mieltä asiasta tai eivät osanneet kertoa mielipidettään. Alle puolet vastaajista kokivat aiemmin purjehdukselle osallistuneen nuoren rohkaisseensa heitä tuomaan omia mielipiteitään esille, mutta loput vastaajista olivat täysin eri mieltä tästä tai eivät osanneet sanoa mielipidettään. Kaksi kolmasosaa vastaajista ei osannut sanoa, oliko purjehdukselle aiemmin osallistunut henkilö kannustanut heitä osallistumaan ryhmän toimintaan. Yksi oli jonkin verran samaa mieltä ja yksi täysin eri mieltä tässä asiassa. Kysyttäessä oliko purjehdukselle aiemmin osallistuneet lisänneet turvallisuutta ryhmässä, kolmasosa vastaajista oli samaa mieltä, kolmasosa täysin eri mieltä ja loput eivät osanneet sanoa mielipidettään.

Kuvio 8: Toiselle purjehdukselle osallistuneiden nuorten vastaukset kyselyn kolmannen ja neljännen osion väittämiin

Kyselyn neljännessä osiossa vastaajia pyydettiin valitsemaan omaa mielipidettä vastaava asteikkovaihtoehto väittämälle "Mielestäni on tärkeää, että purjehduksella oli mukana edellisen kesän purjehduksella mukana olleita nuoria" sekä perustelemaan asteikkovalintansa. Väittämän ja sen perustelun avulla pyrittiin selvittämään, kuinka tärkeänä osallistujat pitivät aiemalla kuntouttavalla purjehduksella olleiden läsnäoloa purjehduksilla. Vastaukset (kuviot 7 ja 8) tähän osioon erosivat suuresti ensimmäisen ja toisen purjehduksen välillä. Ensimmäisen purjehduksen vastaajat olivat kaikki sitä mieltä, että aiemmin mukana olleilla purjehtijoilla oli tärkeä tai ainakin jonkin verran tärkeä osa purjehduksella, kun taas toiselle purjehdukselle osallistuneet olivat joko täysin eri mieltä tai eivät osanneet sanoa mielipidettään asiasta.

Kyselyn kolmannen ja neljännen osion eroavaisuudet eri purjehdusten välillä voivat selittyä sillä, että niiden tilanteet olivat erilaiset. Tämä johtui siitä, että purjehdusprosessissa tapahtui yllätys kokemusasiantuntijoiden joutuessa jäämään pois purjehduksilta henkilökohtaisista syistä. Ensimmäisellä purjehduksella oli silti mukana edellisen vuoden kuntouttavalla purjehduksella olleita nuoria. Tämän purjehduksen osallistujien perusteluissa viimeisen osion väittämään nousi esiin näkemys siitä, että aiemmin purjehdukselle osallistuneilla nuorilla oli positiivista vaikutusta purjehduksen aikana. He innostivat ensikertalaisia ja loivat kokemuksensa kautta turvallisuuden tunnetta. Aiemmin purjehtineiden mukana oleminen auttoi purjehdukseen liittyviin asioihin suhtautumisessa ja he pystyivät auttamaan ensikertalaisia käytännön asioissa. Aiemmin mukana olleiden kokemukset toivat myös tietoa purjehduksen tapahtumista

ensikertalaisille. Lisäksi vastauksissa nousi esiin näkemys siitä, että purjehduksella ei ollut suurta tarvetta aiemmin purjehtineiden antamalle tuelle, sillä osallistujat löysivät muutoinkin roolinsa luontevasti purjelaivalla. Toisella purjehduksella puolestaan ei ollut yhtään aiemman kesän kuntouttavalla purjehduksella ollutta nuorta, vaan aiemmin samana kesänä mukana ollut purjehtija. Tältä purjehdukselta saatiin vain yksi perustelu kyselyn neljännen osion asteikovalinnalle. Perustelussa todettiin, että purjehduksella ei ollut aiemman kesän kuntouttavalla purjehduksella mukana ollutta nuorta.

6.2 Tulokset - työntekijät

Kehittämistehtävää varten kerättiin työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä purjehdusprosessiin liittyvästä kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta. Aineistoa pystyttiin keräämään kaikilta purjehdusprosessissa mukana olleilta työntekijöiltä. Keskustelujen ja haastattelujen avulla kerätystä aineistosta tehdyn sisällönanalyysin tuottamia yläluokkia (kuvio 5) olivat Kokemusasiantuntijan ja vertaisohjaajan roolit purjehdusprosessissa, Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus purjehdusprosessissa sekä Kokemusasiantuntijana tai vertaisohjaajana toimivan kannalta huomioitavia asioita.

6.2.1 Kokemusasiantuntijan ja vertaisohjaajan roolit purjehdusprosessissa

Kun tarkasteltiin työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä purjehdusprosessissa olevista kokemusasiantuntijan ja vertaisohjaajan rooleista, aihepiireinä olivat purjehdustoiminnan suunnittelu, purjehdusten ennakkotapaamiset ja purjehdukset sekä työntekijöiden ennako-odotukset erilaisista rooleista ja ehdotukset kokemusasiantuntijan tai vertaisohjaajan roolista tulevaisuudessa.

Työntekijöiden ennako-odotuksia kokemusasiantuntijan ja vertaisohjaajan roolista olivat kokemustiedon tuoja suunnitteluun ja purjehduksille sekä auttavan vertaisen rooli purjehduksilla. Erityisesti vaativammalle kilpapurjehdukselle haluttiin aiemman purjehduskokemuksen omaava nuori mukaan, jotta käytännön toiminta sujuisi hyvin.

Suunniteltaessa ennakkotapaamisten ja purjehdusten toimintasisältöä kokemusasiantuntijoilla oli tärkeä rooli työntekijöiden näkemyksen mukaan. Kokemusasiantuntijat vaikuttivat toiminnan suunnitteluun kertomalla omia huomioitaan ja ajatuksiaan tuoden purjehdukselle aiemmin osallistuneiden näkökulmat siihen. Lisäksi kokemusasiantuntijat markkinoivat purjehdusta toisille nuorille.

Toiminnassa mukana olleiden työntekijöiden näkemyksen mukaan purjehdusten ennakkotapaamisilla kokemusasiantuntijat toimivat osana Y-Säätiön tiimiä toimien nuorten tapaamisryhmän yhdistäjänä. Eräs työntekijöistä myös pohti kokemusasiantuntijoiden pystyneen mahdollisesti rauhoittamaan ensikertalaisten purjehduksiin liittyvää jännitystä ja pelkoa läsnäolollaan kertoen oman kokemuksensa aiemmasta toiminnasta.

Työntekijöiltä kerätyn aineiston mukaan purjehdusprosessin ensimmäisellä purjehduksella aiemman purjehduskokemuksen omaavat pystyivät toimimaan uusien purjehtijoiden kannustajina, sekä rohkaisijoina ja turvallisuuden tunteen luojina. He pystyivät myös auttamaan ja tuomaan aiemmasta purjehduskokemuksesta saadun kokemuksensa toimintaan. Tulkinta aiemman purjehduskokemuksen omaavan roolista gastin tukijana tuli ilmi aineistossa. Gasti on gastikoulutuksen käynyt nuori, joka toimii nuorisopurjehduksilla linkkinä purjelaivan päällystön ja miehistön välillä (Abrahamsson 2017a). Aineistossa esitettiin kokemus myös siitä, että aiemmalla purjehduksella mukana olleet nuoret olivat samassa asemassa muiden purjehduksella olleiden nuorten kanssa. Lisäksi aineistosta selviää, että toisella purjehduksella aiemman purjehduskokemuksen omaavan rooli jäi epämääräiseksi, koska sitä ei oltu osattu ohjeistaa.

Kehittämisehdotuksissa, joita purjehdusprosessissa mukana olleet Y-Säätiön työntekijät esittivät kokemusasiantuntijan ja vertaisohjaajan roolista, nostettiin esiin aiemman kuntouttavan purjehduskokemuksen omaavan roolin tarpeellisuus erityisesti haastavaksi koetussa toiminnassa, jolloin kokemusasiantuntijana toimiva pystyy kertomaan toiminnasta realistisesti. Tärkeänä pidettiin myös kokemusasiantuntijan roolia omien mielipiteiden ja kokemusten esiin tuojana. Vastuunottajan rooli purjehdustoiminnassa nostettiin esiin. Samoin ehdotuksista löytyi heidän roolinsa tutustumisleikkien ohjaajana, purjehdusten oheistoiminnan järjestäjänä ja purjehdusten vahtivuoron vanhimpana. Lisäksi ehdotettiin, että vertaisohjaajat voisivat käydä ryhmänohjaajakurssin, joka saattaisi antaa enemmän valmiuksia toimintaan.

6.2.2 Kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus purjehdusprosessissa

Kokemusasiantuntijatoiminnalla oli työntekijöiden kokemuksen mukaan vaikutusta purjehdusprosessissa. Sen avulla kokemusasiantuntijoina toimineet nuoret toivat suunnitteluprosessiin aiemmilta purjehduksilta saamansa tietotaidon ja kokemuksen avulla näkökulmia, joita työntekijät eivät olleet osanneet ajatella. Työntekijän käsityksen mukaan kokemusasiantuntijatoiminnan avulla purjehdusprosessin tapaamisten sisällöistä ja purjehduksista tulee sellaisia, että mukaan tulevat nuoret kokevat tapaamiset ja purjehdukset hyödyllisiksi. Aineistosta selviää myös työntekijöiden näkemys kokemusasiantuntijatoiminnasta toiminnan kehittämisen mahdollistajana.

Ennakkotapaamisiin liittyen esitettiin näkemys, että kokemusasiantuntijat vaikuttivat ryhmäytymistä edistävästi kertoessaan tietoa ja omaa kokemustaan ensikertalaisille. Eräs työntekijöistä pohti aineiston analyysin palautekommentissaan kokemusasiantuntijoiden mukana olon ennakkotapaamisilla saattavan myös madaltaa uusien purjehtijoiden kynnystä osallistua purjehduksille.

Aineistossa olevat työntekijöiden näkemykset erosivat toisistaan tarkasteltaessa kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutusta purjehduksilla. Haastatteluaineistosta löytyi näkemys siitä,

ettei aiemmin mukana olleilla ollut vaikutusta purjehduksilla. Samoin siellä oli näkemys siitä, että aiemmin purjehduksella mukana olleen tietämys purjehtimisesta vaikutti käytännön toiminnan sujumiseen aluksella erityisesti purjehduksen alkuvaiheessa, ja että heidän tietämyksensä purjelaivan toiminnasta voi vaikuttaa fyysisen turvallisuuden tuntemiseen ensikertalaisten joukossa. Lisäksi työntekijät esittivät näkemyksen, että aiemman purjehduskokemuksen omaava voi kannustaa ensikertalaista jännittävässä tilanteessa kertomalla oman kokemuksensa samanlaisesta tilanteesta.

6.2.3 Kokemusasiantuntijana tai vertaisohjaajana toimivan kannalta huomioitavia asioita

Työntekijöiltä kerätystä aineistosta nostettuja huomioitavia asioita kokemusasiantuntijana toimivan kannalta olivat kokemusasiantuntijatoiminnan vaikutus kokemusasiantuntijana toimivaan sekä toiminnan tavoitteet, jotka voisivat tukea kokemusasiantuntijuutta tai vertaisohjaamista.

Työntekijöiden näkemyksen mukaan kokemusasiantuntijatoiminnalla on vaikutusta kokemusasiantuntijana toimivaan. Kokemusasiantuntijat pystyivät vaikuttamaan toiminnan sisältösuunnitelmiin samantarvoisesti muun suunnitteluryhmän kanssa, joten he pystyivät saamaan toiminnassa kokemuksen samantarvoisuudesta. Esiin tuodun näkemyksen mukaan nuoret myös sitoutuvat paremmin toimintaan, jota he ovat itse suunnittelemassa. Lisäksi todettiin, että kokemusasiantuntijuus voi ideaalitalanteessa tuoda jatkumoa nuoren elämään, jos se mahdollistaa nuorelle purjehdustoiminnassa jatkamisen. Purjehdusprosessin suunnittelussa kokemusasiantuntijoina toimineet nuoret olivat mukana tekemässä myös rahoitushakemusta Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukselle (STEA) Y-Säätiön tulevaa purjehdustoimintaa varten. Rahoitushakemuksen teossa mukana ollut työntekijä totesi kokemusasiantuntijana toimineiden käyttäytymisen vaikuttaneen siltä, että heille oli tärkeää saada olla mukana suunnittelu- toiminnassa.

Kokemusasiantuntijana tai vertaisohjaajana toimivaa tukeva tavoite voisi työntekijöiden mukaan olla purjehdusten vertaisohjaajan roolin selkeyttäminen ohjauksen avulla. Rooli olisi hyvä sopia etukäteen. Työntekijät kaipasivat toimintaan useampaa kokemusasiantuntijana tai vertaisohjaajana toimivaa. Näin toimintaan saataisiin esimerkiksi moniäänisyyttä, kun tietoon tulisi useamman kokemus purjehdustoiminnasta. Jos prosessissa olisi mukana enemmän kokemusasiantuntijoita, purjehdustoiminta ei myöskään olisi niin haavoittuva jonkun jäädessä pois toiminnasta, kuten eräs työntekijä lisäsi kommentoidessaan aineiston analyysia myöhemmin.

Eräs työntekijä toi esiin huomionsa kokemusasiantuntijatoiminnasta sen kaltaisena, että se voi tukea kokemusasiantuntijana toimivan omaa tilannetta ja elämää eteenpäin tuoden osallisuuden kokemuksia ja vahvuutta. Y-Säätiö voisi toimia mahdollistajana ja nuoret itse suunnittelisivat seuraavan vuoden purjehdukset sekä niiden jälkitapaamiset. Myös toimintaympäristö

tulisi ottaa huomioon purjehdustoiminnan suunnittelussa. Työntekijän pohtiessa purjehdusprosessissa olleiden kahden purjehduksen olosuhteiden eroja, hänen koki vertaisohjaajatoiminnan olevan helpompi rakentaa toimivaksi rauhallisemmalla purjehduksella, kuin kilpapurjehduksella.

6.3 Opinnäytetyöntekijöiden kokemukset kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta
Purjehdusprosessia suunniteltiin yhteiskehittämällä. Näillä tapaamisilla oli mukana Y-Säätiön työntekijöitä, purjehdusprosessiin osallistuneet kokemusasiantuntijat sekä opinnäytetyöntekijät. Lisäksi opinnäytetyöntekijät olivat mukana neljällä purjehdusten ennakkotapaamisella. Tässä osiossa tarkastellaan opinnäytetyöntekijöiden tekemiä havaintoja purjehdusprosessin kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta.

Kokemusasiantuntijoilla oli hyvä rooli toiminnassa, jossa suunniteltiin sisältöä ennakkotapaamisille ja purjehdusten oheistoimintaan. He kertoivat mielellään mielipiteitään ja toivat ne hyvin esille. Y-Säätiön työntekijät kannustivat kokemusasiantuntijoita kertomaan mielipiteitään ja heidän ajatuksiaan arvostettiin ja niiden tärkeyttä korostettiin. Vaikutti siltä, että kokemusasiantuntijana toimineet olivat tyytyväisiä suunnittelussa mukana olemiseen ja että heille oli merkityksellistä heidän mielipiteidensä kuuluville tuleminen, samanarvoisuus ja heihin luottaminen. Tämä vaikutelma syntyi kommentaareista, joita kokemusasiantuntijat esittivät yhteiskehittämisen aikana.

Purjehdusprosessin kaksi purjehdusryhmää olivat erilaiset kokoonpanoltaan. Ensimmäisen purjehduksen ensimmäisellä ennakkotapaamisella selvisi, että kyseiselle purjehdukselle oli tulossa mukaan purjehdusprosessin suunnitteluun osallistuneiden kokemusasiantuntijoiden lisäksi myös useampi aiemmin Y-Säätiön kuntouttavalle purjehdukselle osallistunut nuori. Opinnäytetyöntekijöiden näkemyksen mukaan tällä tapaamisella aiemman purjehduskokemuksen omaavat pystyivät tukemaan ensikertalaisia kertomalla edellisestä purjehduskokemuksesta ja vastaamalla ensikertalaisten pohdintoihin ja kysymyksiin. Toisen purjehduksen ensimmäisellä ennakkotapaamisella muut osallistujat, paitsi suunnitteluun osallistuneet kokemusasiantuntijat, olivat uusia purjehtijoita. Tämä tapaamiskerta oli ensimmäisen purjehdusryhmän ennakkotapaamiseen verrattuna tunnelmaltaan vaisumpi, mikä saattoi johtua siitä, että purjehtijat olivat suuremmaksi osaksi toisilleen tuntemattomia. Tällä tapaamiskerralla kokemusasiantuntijat eivät tuoneet kokemuksiaan samalla tavalla esiin kuin ensimmäisen purjehduksen ennakkotapaamisella. Opinnäytetyöntekijöiden havainnoinnin mukaan vaikutti siltä, että eräs kokemusasiantuntijoista otti kuitenkin tukijan roolia suhteessa uusiin purjehtijoihin.

Purjehdusten toiset ennakkotapaamiset järjestettiin Helsingin edustalla sijaitsevassa Mustasaarella. Ensimmäisen purjehduksen toisella ennakkotapaamisella kokemusasiantuntijat olivat paikalla, mutta heillä ei ollut aktiivista roolia. Tämä oli opinnäytetyöntekijöistä hieman yl-

lättävää, sillä purjehdusprosessin suunnittelukerroilla oli ollut puhetta kokemusasiantuntijoiden mahdollisesta roolista tutustumisleikkien ohjaajana. Vähäisestä aktiivisuudesta huolimatta aiemman purjehduskokemuksen omaavat kertoivat kysyttäessä kokemuksiaan edelliskäden purjehduksesta. Toisen purjehduksen toisella ennakkotapaamisella kokemusasiantuntijat eivät olleet paikalla, koska he olivat siinä vaiheessa joutuneet jäämään pois purjehdustoiminnasta.

6.4 Tulosten yhteenveto

Y-Säätiön purjehdustoiminnan kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnan kehittämistehtävää varten kerätyn aineiston yhteenveto koostuu tuloksista, joita saatiin purjehdusprosessissa mukana olleiden nuorten ja Y-Säätiön työntekijöiden kokemuksista ja näkemyksistä. Lisäksi tulosten yhteenvetoon on lisätty opinnäytetyöntekijöiden tekemät kokemusasiantuntijuuteen ja vertaisohjaamiseen liittyvät havainnot purjehdusprosessissa. Nuorten vastauksista saatuja tuloksia tarkastellessa tulee ottaa huomioon, että purjehduksille osallistuneista 26 nuoresta vain kymmenen osallistui kyselyyn. Vastausprosentin ollessa heikko, tulokset eivät anna kokonaiskuvaa kaikkien purjehduksille osallistuneiden nuorten kokemuksista.

6.4.1 Purjehdustoiminnan suunnitteluun liittyvät näkemykset

Työntekijät toivoivat kokemusasiantuntijoiden tuovan kokemustietonsa purjehdustoiminnan suunnitteluun. Heidän mukaan kokemusasiantuntijoilla oli tärkeä rooli purjehdusprosessin suunnittelussa, sillä sen avulla suunnitteluun saatiin mukaan purjehdukselle aiemmin osallistuneiden näkökulmia. Kokemusasiantuntijat toivat suunnitteluun sellaisia näkökulmia, joita työntekijät eivät olleet itse osanneet ajatella. Työntekijöiden mukaan toimintaa voidaan kehittää enemmän nuorille sopivaksi ja mielekkääksi, kun kokemusasiantuntijat ovat mukana suunnittelussa. Näin nuoret voivat kokea tapaamiset ja purjehdukset itselleen hyödyllisiksi.

Opinnäytetyöntekijöiden ja työntekijöiden näkemyksien mukaan kokemusasiantuntijatoiminnalla on myönteinen vaikutus kokemusasiantuntijana toimivaan. He voivat toimia suunnittelussa samanarvoisina muun suunnitteluryhmän kanssa tuoden omia mielipiteitään ja kokemuksiaan esiin. Tämä on työntekijän näkemyksen mukaan tärkeää. Selvityksessä kokemusasiantuntijana toimineilta ei pystytty kysymään omaa mielipidettä asiasta, koska he joutuivat jättämään purjehdusprosessin kesken oman elämäntilanteensa vuoksi. Kehittämistyön kannalta olisi ollut tärkeää saada tietoon myös kokemusasiantuntijana toimineiden kokemukset. Niiden kommenttien perusteella, joita he kertoivat yhteiskehittämisen aikana, vaikutti siltä, että heille oli merkityksellistä oman mielipiteen kuuluville tuleminen, samanarvoisuus ja heihin luottaminen. Eräs työntekijöistä totesi nuorten sitoutuvan yleisesti ottaen paremmin toimintaan, jonka suunnittelussa he ovat itse olleet mukana.

6.4.2 Ennakkotapaamisiin liittyvät kokemukset

Purjehduksille osallistuneille nuorille osoitettuun kyselyyn vastanneista nuorista yli puolet oli kokenut saaneensa ennakkotapaamisilla käytännön neuvoja edellisen kesän kuntouttavalla purjehduksella mukana olleilta nuorilta. Samoin yli puolet nuorista olivat kokeneet purjehdukselle aikaisemmin osallistuneiden nuorten läsnäolon ainakin jossain määrin kannustavaksi ennakkotapaamisilla.

Työntekijät esittivät näkemyksen siitä, että kokemusasiantuntijoiden mukana olo ennakkotapaamisilla edisti ryhmäytymistä ja he pystyivät kertomaan ensikertalaisille tietoa sekä omia kokemuksiaan edellisen kesän purjehduksesta. Eräs työntekijöistä pohti kokemusasiantuntijoiden mukana olon ennakkotapaamisilla saattavan madaltaa uusien purjehtijoiden kynnystä osallistua purjehduksille.

Opinnäytetyöntekijöiden näkemyksen mukaan kokemusasiantuntijoiden rooli vaihteli purjehdusten ennakkotapaamisilla. Joillakin tapaamisilla heillä oli suurempi rooli, heidän kertoonsaan purjehdustoiminnasta sekä omista kokemuksistaan, kun taas toisilla ennakkotapaamisilla heidän roolinsa oli vähäinen. Purjehdusten ennakkotapaamisten ensimmäisillä tapaamiskerroilla kokemusasiantuntija vaikutti ottavan tukijan roolia suhteessa uusiin purjehtijoihin.

6.4.3 Purjehduksiin liittyvät kokemukset ja näkemykset

Purjehduksille osallistuneille nuorille tehdyn kyselyn perusteella purjehduksilla vaikutti olleen turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri. Nuorten vastausten perusteella tähän vaikutti osaltaan muiden ryhmäläisten läsnäolo purjehduksilla. Nuoret olivat kokeneet toisten purjehtijoiden kannustaneen heitä purjehduksella ja suurin osa oli kokenut myös itse kannustaneensa muita purjehdukselle osallistuneita nuoria.

Ensimmäiselle ja toiselle purjehdukselle osallistuneiden nuorten näkemykset erosivat toisistaan tarkasteltaessa purjehduksella aiemmin mukana olleiden nuorten läsnäolon tärkeyttä purjehduksella. Osalla vastaajista ei ollut näkemystä aiemmin mukana olleiden läsnäolon tärkeydestä, kun taas osa vastaajista koki aiemmin mukana olleiden roolin tärkeäksi. Vastauksiin saattoi vaikuttaa se, että alun perin suunnitellut vertaisohjaajat joutuivat jäämään pois purjehduksilta.

Ensimmäisellä purjehduksella toiminta, jossa oli vertaisohjaamisen elementtejä, vaikutti toteutuneen. Tällä purjehduksella oli toiminnasta pois jääneiden kokemusasiantuntijoiden lisäksi muita nuoria, jotka olivat osallistuneet edellisen kesän kuntouttavalle purjehdukselle. Purjehdukselle osallistuneiden nuorten vastausten mukaan aiemmin purjehdukselle osallistuneet nuoret kannustivat ja innostivat ensikertalaisia, auttoivat käytännön asioissa sekä purjehduksiin liittyviin asioihin suhtautumisessa. Lisäksi heidän kokemuksensa loi turvallisuuden tunnetta ja ensikertalaiset saivat heiltä tietoa purjehduksen tapahtumista. Purjehdukselle

osallistuneiden nuorten vastauksista voi päätellä, että ensimmäistä kertaa purjehtineet nuoret hyötyivät positiivisesti kokeneemmista vertaisistaan purjehduksella, vaikka vertaisille ei oltu sovittu mitään roolia. Kaikki eivät kuitenkaan kokeneet tarvetta aiemmin purjehtineiden antamalle tuelle, minkä eräs nuori toi esiin vastauksessaan.

Toisella purjehduksella oli mukana yksi aiemmin samana kesänä kuntouttavalle purjehdukselle osallistunut nuori, jolle ei oltu sovittu roolia ennalta. Osa kyseisen purjehduksen vastaajista koki saaneensa neuvoja käytännön asioissa sekä rohkaisua mielipiteiden esiin tuomisessa aiemmin mukana olleelta. Suurin osa purjehduksen vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että aiemmin mukana olleiden läsnäololla ei ollut vaikutusta purjehduksella, tai he eivät osanneet vastata aiemmin mukana olleiden roolia koskeviin väittämiin.

Työntekijöillä oli joitakin ennako-odotuksia aiemmin kuntouttavilla purjehduksilla mukana olleiden nuorten roolista purjehdusprosessissa. He toivoivat aiemmin purjehtineen nuoren tuovan kokemustietonsa purjehduksille sekä toimivan auttavan vertaisen roolissa tukien toisia purjehtijoita käytännön toiminnassa. Työntekijöiden näkemykset aiemmin purjehtineiden roolista purjehduksilla vaihtelivat. Osan mukaan aiemmin purjehtineiden läsnäololla ei ollut vaikutusta ja he olivat samassa asemassa muiden nuorten kanssa. Osan mielestä heillä oli vaikutusta erityisesti purjehduksen alkuvaiheessa, kun he pystyivät vaikuttamaan käytännön toiminnan sujuvuuteen aiemman purjehduskokemuksensa avulla. Lisäksi aiemmin purjehduksella olleet nuoret toimivat uusien purjehtijoiden kannustajina, rohkaisijoina ja turvallisuuden tunteen luojina purjehdusten aikana. Työntekijöiden näkemyksen mukaan aiemmin purjehtineiden tietämys purjelaivan toiminnasta voi vaikuttaa ensikertalaisten fyysisen turvallisuuden tuntemiseen ja he voivat omalla kokemuksellaan kannustaa ensikertalaista hankalissa tilanteissa.

6.4.4 Työntekijöiltä saadut kehittämissuhteet

Työntekijöiltä kerättyjen kokemusasiantuntijatoiminnan kehittämissuhteiden mukaan vertaisohjaajan roolia purjehduksilla tulisi kehittää toimintaympäristö huomioiden, sillä purjehdusten erilaiset olosuhteet luovat erilaisia mahdollisuuksia purjehdusten aikaiseen oheistoimintaan. Kokemusasiantuntijana toimivan läsnäolo koettiin tarpeelliseksi erityisesti haastavaksi koetussa toiminnassa, jolloin tämä voi kertoa tulevasta purjehduksesta realistisesti uusille purjehtijoille. Purjehdusprosessissa olisi hyvä olla mukana useampi kokemusasiantuntijana ja/tai vertaisohjaajana toimiva nuori, jolloin toimintaan saataisiin enemmän erilaisia näkökulmia. Lisäksi purjehdusten vertaisohjaajan roolin selkeyttäminen ohjauksen ja ennalta sopimisen avulla voisi tukea kokemusasiantuntijana tai vertaisohjaajana toimivaa.

Työntekijät ehdottivat, että aiemmalla purjehduksella olleet nuoret voisivat toimia purjehduksiin liittyvän tiedon kertojina sekä tutustumisleikkien ohjaajina purjehdusten ennakko-

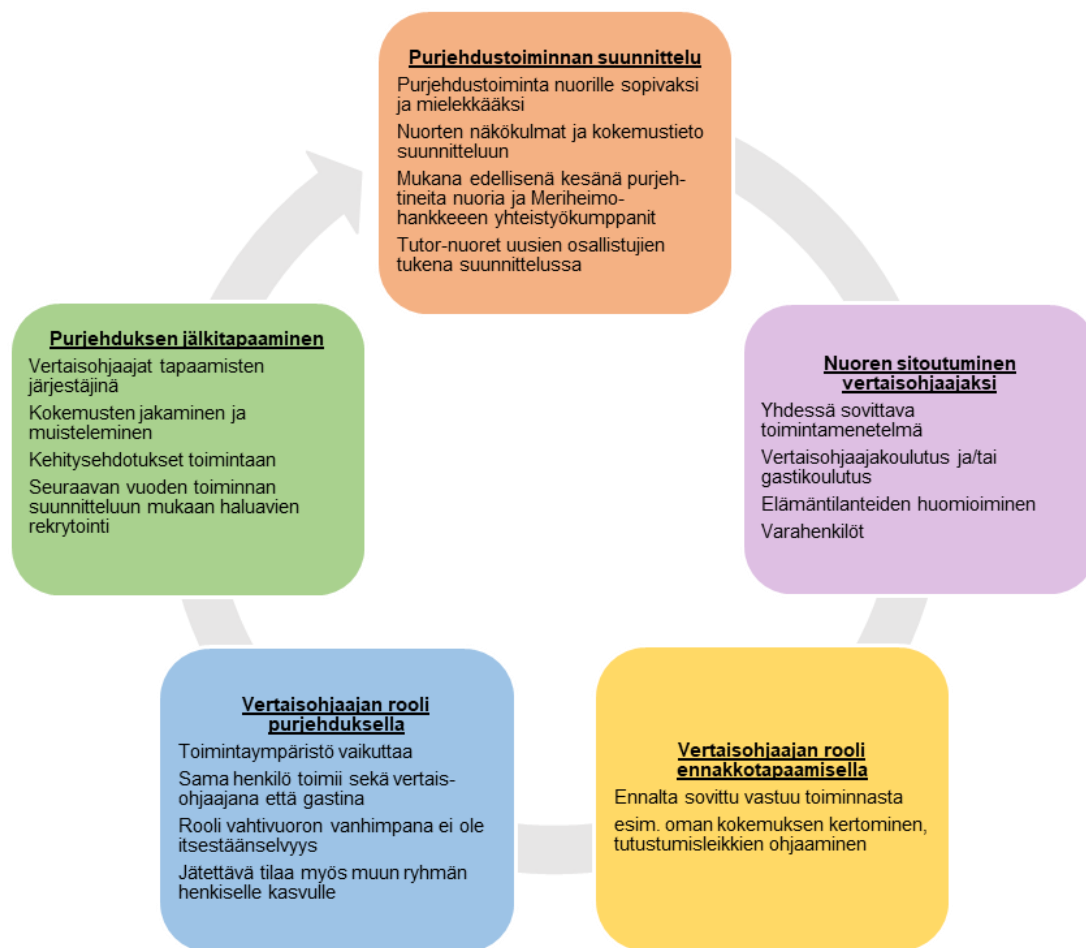
paamisilla. Purjehduksella heidän toimiaan voisivat olla purjehduksen oheistoiminnan järjestäminen sekä vahtivuoron vanhimpana ja vastuunottajana toimiminen purjehdustoiminnassa. Jonkinlainen ryhmänohjaajakurssin käyminen voisi olla hyödyllistä purjehdustoiminnan vertaisohjaajana toimivalle.

Työntekijöiden mukaan kokemusasiantuntijatoiminnan tulisi olla sen kaltaista, että se tukee kokemusasiantuntijana toimivan omaa tilannetta ja elämää eteenpäin Y-Säätiön toimiessa toiminnan mahdollistajana. Kokemusasiantuntijana toimiminen voi työntekijöiden mukaan tuoda jatkumoa nuoren elämään.

7 Kehittämisehdotukset

Kehittämisehdotusten kohde tarkentui, kun Y-Säätiö sai Meriheimo-hankkeeseen hakemansa rahoituksen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukselta (STEA). Kehittämisehdotusten tarkoitus on tukea pääkaupunkiseudulla v. 2018 aloittavan Meriheimo-hankkeen purjehdustoiminnan aloitusta. Hankkeen pääkoordinaattorina toimii Y-Säätiö ja siihen kuuluvan Sail Training -toiminnan tuottajatahona Suomen Purjelaivasäätiö. Muita yhteistyötahoja hankkeessa ovat Helsingin Diakonissalaitos, Kalliolan settlementti, pääkaupunkiseudun nuorisoasemat sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungin perhe- ja sosiaalipalvelut. (Abrahamsson 2017a.) Meriheimo-hankkeen kohderyhmänä ovat 18 - 25 -vuotiaat itsenäistymisvaiheessa olevat nuoret, jotka ovat vakavassa syrjäytymisvaarassa. Nuoret tulevat hankkeeseen Sail Training -periaatteella toimivan purjehduksen kautta, jonka jälkeen he muodostavat vertaistuellisia ryhmiä. Meriheimo-yhteisö on hankkeen toiminnan keskiössä, ja sen tarkoituksena on vahvistaa nuoren itsetuntoa ja elämänhallintaa. Meriheimo-hankkeen toimintaan kuuluu myös kokemusasiantuntijuus. Toiminnan tavoitteena on muun muassa nuorten oman toimijuuden vahvistaminen. (Dahl 2017.)

Kehittämisehdotuksia varten kerättiin purjehdusprosessissa mukana olleiden nuorten ja työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia siinä olevasta kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnan kaltaisesta toiminnasta. Myös opinnäytetyöntekijöiden havainnot purjehdusprosessista huomioitiin kehittämisehdotuksissa. Aineiston keräämisestä huolimatta koettiin tarpeelliseksi saada lisänäkemyksiä joihinkin pohdintoihin. Sitä saatiin haastatteleamalla Suomen Purjelaivasäätiön toiminnanjohtajaa. Saadun aineiston ja tukimateriaalin perusteella tehtiin kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamalli kuntouttavaan purjehdustoimintaan (kuvio 9).

Kuvio 9: Kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamalli kuntouttavaan purjehdustoimintaan

Kuntouttavaan purjehdustoimintaan kehitetty kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamalli on jatkuva kehä, jossa toiminta alkaa purjehdusten yhteistoiminnallisesta suunnittelusta edeten kohti vertaisohjaamiseen sitoutumista sekä ennakkotapaamisilla ja purjehduksilla tapahtuvaa vertaisohjaamista. Tämän jälkeen toimintakehä jatkuu purjehdusten jälkitapaamisilla tapahtuvaan seuraavan vuoden purjehdustoiminnan alustavaan suunnitteluun sekä tulevan purjehdustoiminnan suunnittelijoiden ja vertaisohjaajien rekrytointiin. Kehämäisesti etenevä toimintamalli voi tuoda jatkumoa kokemusasiantuntijoina ja vertaisohjaajina toimivien nuorten elämään. Se tuo jatkumoa myös purjehdusprosessiin, kun toiminnassa on mukana ammattilaisten lisäksi sekä kokeneita (tutor-nuoret) että uusia purjehdustoiminnan kokemusasiantuntijoita ja vertaisohjaajia.

Opinnäytetyöraportissa esitettävät kehittämissuositukset on jaettu kolmeen osioon. Kehittämissuositukset, jotka liittyvät purjehdustoiminnan suunnitteluun sekä sitoutumiseen vertaisohjaajatoimintaan, esitellään osiossa Purjehdustoiminnan suunnittelu. Vertaisohjaajan roolit

-osiossa esitellään kehittämissuhteita, jotka liittyvät purjehdusprosessin ennakkotapaamisten ja purjehdusten aikaiseen vertaisohjaajatoimintaan. Jälkitapaamiset-osiossa tuodaan esiin purjehdusten jälkitapaamisiin liittyvät kehittämissuhteet.

7.1 Purjehdustoiminnan suunnittelu

Opinnäytetyön kehittämistehtävää varten kerätyn aineiston mukaan kokemusasiantuntijatoiminnalla voi olla myönteinen vaikutus kokemusasiantuntijaan. Kokemusasiantuntijatoiminta voi edistää henkilöiden osallisuutta, kun yksilö kokee tullessa kuulluksi ja tuntee omat kokemuksensa ja ajatuksensa merkitykselliseksi (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 7 - 8; Särkelä-Kukko 2014, 41 - 44). Kokemusasiantuntijatoiminta on hyödyllistä purjehdustoimintaa suunniteltaessa, sillä kokemusasiantuntijat voivat vaikuttaa konkreettisesti purjehdustoiminnan suunnitteluun. Tämä käy ilmi kehittämistehtävää varten kerätyn aineiston tuloksista. Y-Säätiön työntekijät ehdottavat, että kokemusasiantuntijoille voi antaa enemmän vastuuta purjehdustoiminnan suunnittelussa työntekijöiden voidessa tukea heitä siinä. Suomen Purjelaisväestön toiminnanjohtaja pitää tärkeänä sitä, että tulevan Meriheimo-hankkeen purjehdustoiminnan suunnittelussa ovat mukana kaikki hankkeen yhteistyötahot (Abrahamsson 2017a).

Suunnittelussa olisi hyvä olla mukana iso ryhmä aikaisemmin purjehtineita nuoria, jotka toimivat kokemusasiantuntijoina. Näin suunnitteluun saadaan enemmän moniäänisyyttä ja isosta ryhmästä on helpompi koota vertaistoiminnasta kiinnostuneet henkilöt. Jos halutaan, että purjehdustoiminnassa on vertaisohjaajia, suunnittelussa pitää selkeästi sopia vertaisohjaajan tehtävät ja ohjeistaa heidät tuleviin tehtäviinsä. Yhdessä sovitun toimintamenetelmän tulisi olla selkeä sekä vertaisohjaajana toimiville, työntekijöille että purjealuksen päällystölle eli johtavalle henkilöstölle. On hyvä sopia myös varasuunnitelma, jos työntekijä tai vertaisohjaaja joutuu jäämään toiminnasta pois, kuten kesän 2017 purjehduksilla kävi. Näin järjestelmä ei ole niin haavoittuva kaikkien tietäessä toimintamenetelmän, jonka mukaan toimitaan. Vertaisohjaajia voi olla useampia kuin tarvitaan, jolloin osa toimii varahenkilöinä. Vertaisohjaajaksi ryhtyvien henkilöiden voi olla hyödyllistä käydä ryhmänohjaaja- tai vertaisohjaajakoulutus, josta he voivat saada lisää kokemusta ja varmuutta toimintaansa. Kokemusasiantuntijatoiminnassa tulee ottaa huomioon kokemusasiantuntijana ja vertaisohjaajana toimivan oma elämäntilanne, jolloin osallistujat säätelevät itse osallistumisestaan oman jaksamisensa ja voimavarojensa mukaan (Hietala & Rissanen 2015, 15).

7.2 Vertaisohjaajan roolit

Saadun aineiston mukaan purjehduksille ensimmäistä kertaa osallistuneet kokivat saaneensa ennakkotapaamisilla käytännön neuvoja edellisen kesän purjehdustoiminnassa mukana olleilta. Myös työntekijät olivat sitä mieltä, että aiemmin purjehtineet nuoret pystyivät jakamaan tietoa ja kokemuksiaan purjehduksesta ja heidän mukana olonsa ennakkotapaamisilla edisti ryhmäytymistä ja saattoi madaltaa ensikertalaisten kynnystä osallistua purjehduksille.

Toiminnan kehittämisehdotuksena on, että vertaisohjaajat toimisivat ennakkotapaamisilla aktiivisemmassa roolissa, kuin kesällä 2017 tapahtui. Se tukisi heidän osallisuuttaan purjehdustoiminnassa ja siten he voisivat saada harjoitusta purjehduksilla tapahtuvaan vertaisohjaamiseen. Vertaisohjaajien roolin tulee olla ennakkotapaamisilla sen kaltainen, että he voivat halutessaan sovitusti ottaa vastuuta tapaamisten toiminnasta, kuten tutustumisleikkien ohjaamisesta. Tässä heitä voi tukea ryhmänohjaaja- tai vertaisohjaajakoulutukseen osallistuminen. Tarvittaessa työntekijät voivat tukea vertaisohjaajien toimintaa ennakkotapaamisilla esittämällä heille purjehdustoiminnassa saatuihin kokemuksiin liittyviä kysymyksiä.

Kehittämistehtävää varten kerätyn aineiston mukaan aiemmalla kuntouttavalla purjehduksella olleen läsnäolo vaikuttaa tukevan uusia purjehtijoita heidän toimissaan purjehdusten aikana. Vertaisohjaajatoimintaa kannattaa siis kehittää tulevassa purjehdustoiminnassa. Myös Suomen Purjelaivasäätiön toiminnanjohtaja tukee ajatusta vertaisohjaamisesta purjehduksilla. Hänen mukaansa aikaisemmin purjehdustoimintaan osallistuneet nuoret osaavat jakaa kokemuksiaan sekä tukea ensikertalaisia jännittävissä tilanteissa. Vertaisohjaamisen tulee kuitenkin olla sen kaltaista, että se jättää tilaa myös ryhmän muiden jäsenten henkisellem kasvulle purjehduksilla. Toiminnanjohtajan mielestä on oleellista, että tulevat vertaisohjaajat liittyvät Suomen Nuorisopurjehtijoihin (Snupu) sekä käyvät sitä kautta gastikoulutuksen. Gasti on henkilö, joka toimii purjelaivalla linkkinä päällystön ja miehistön välillä uusia purjehtijoita tukien. Vertaisohjaajat toimisivat purjehduksilla siis myös gasteina, jolloin vertaisohjaajan ja gastin roolit eivät kilpaile keskenään, kuten Suomen Purjelaivasäätiön toiminnanjohtaja ehdottaa. (Abrahamsson 2017a.) Vertaisohjaamisen hyödyntäminen edellyttää Suomen Purjelaivasäätiön toiminnanjohtajan mukaan sitä, että henkilö tuntee Suomen Purjelaivasäätiön käyttämät menettelmät purjehduksilla (Abrahamsson 2017b).

Vertaisohjaajaksi haluavien tulee olla mukana purjehdustoiminnan vertaisohjaajien roolia suunniteltaessa, jotta rooli on sopiva ja mielekäs heille. Erilaisia vertaisohjaajan rooleja tulisi pohtia yhdessä purjehdustoiminnan suunnitteluryhmän kanssa. Purjehduksilla vertaisohjaajan rooleihin voivat kuulua esimerkiksi ryhmäleikkien ja yhteisen keskustelun ohjaaminen sekä gastina toimiminen, jolloin vertaisohjaajat tukevat toisia nuoria käytännön toiminnassa ja muissa purjehduksen aikaisissa asioissa. Purjehdusprosessissa mukana olleet työntekijät ehdottivat, että vertaisohjaajat voisivat toimia purjelaivalla nuorista koostuvan miehistön vahtivuorojen vanhimpina ja vastuunottajina. Purjelaivalla miehistö on jaettu vahtivuoroiksi kutsuttuihin ryhmiin, joilla on kiertäviä työtehtäviä laivalla. Vertaisohjaajan rooli vahtivuoron vanhimpana ei ole kuitenkaan yksiselitteinen. Sitä tulee Abrahamssonin (2017a) mielestä tarkastella tapauskohtaisesti, sillä toisinaan vahtivuoron roolit muovautuvat nuorten kesken luonnollisesti ja toisinaan laivan päällystö voi tukea roolien muodostumista.

Vertaisohjaajan roolia tulee miettiä myös toimintaympäristön kannalta. Purjehdukset voivat olla kilpapurjehduksia tai rauhallisempia purjehduksia, joissa pysähdytään useammin satamissa. Kilpapurjehduksella on tarvetta vertaisohjaajille, jotka voivat tukea käytännön toiminnassa. Rauhallisemmalla purjehduksella on mahdollisuus myös ryhmätoiminnan ohjaamiselle.

7.3 Jälkitapaamiset

Kokemusasiantuntijatoiminta voi Y-Säätiön työntekijöiden näkemyksen mukaan tuoda jatkuoa nuorten elämään, jos se tukee kokemusasiantuntijana toimivan omaa tilannetta ja elämää eteenpäin. Vertaisohjaajat voivat olla aktiivisessa roolissa purjehdusten jälkitapaamisten järjestämisessä sekä niiden aikaisen toiminnan ohjaamisessa, kuten yhteisen keskustelun ylläpitämisessä. Y-Säätiö mahdollistaa toiminnan esimerkiksi tarjoamalla tilan ja ruuat.

Purjehdusten jälkitapaamisilla purjehdukselle osallistuneet nuoret voivat muistella purjehduskokemusta, jakaa omia kokemuksiaan sekä pohtia, miten toimintaa voitaisiin kehittää tai mitä uutta seuraavilla purjehduksilla voidaan tehdä. Jotta purjehdustoiminnan prosessi jatkuu sujuvasti, purjehdusten jälkitapaamisilla suunnitellaan alustavasti jo seuraavan vuoden purjehdustoimintaa. Jälkitapaamisten on hyvä olla mahdollisimman pian purjehdusten jälkeen, jolloin kehittämissideat ovat tuoreena purjehtijoiden muistissa. Osallistuminen jälkitapaamiselle voi olla myös innostavampaa, jos tapaamiset järjestetään enintään kuukauden sisällä purjehduksesta.

Jälkitapaamisten aikana purjehduksille osallistuneista voidaan rekrytoida uusia purjehdustoiminnan suunnittelijoita seuraavan vuoden toimintaa varten. Osa purjehdustoiminnassa mukana olleista vertaisohjaajista puolestaan jatkaa tulevan talven suunnittelutiimissä niin sanottuina tutor-nuorina, jolloin he voivat tukea uusia vertaisohjaajiksi ryhtyviä nuoria. Tämä tuo myös jatkuoa purjehdusprosessiin, kun osalla suunnittelutiimin jäsenistä on kokemusta aiemmasta suunnittelutoiminnasta.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää purjehdusprosessiin osallistuvien kokemuksia kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta sekä tehdä toimintaan kehittämissuhteita. Selvitys onnistui ja kehittämissuhteita saatiin tehtyä suunnitellusti. Opinnäytetyö tehtiin työelämälähtöisesti. Opinnäytetyön tuotoksena kehitetty kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamalli kuntouttavaan purjehdustoimintaan (kuviokuva 9) on asiakaslähtöinen, yhteistoiminnallinen ja asiakkaan osallisuutta vahvistava. Toimintamalli on ajankohtainen sosiaali- ja terveysalalla olevassa murrosvaiheessa. Niskala ym. (2017, 7 - 8) esittävät sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaan toimivan tulevaisuudessa tasavertaisena kehittäjänä ja vaikuttajana palvelujärjestelmän toimijoiden kanssa toiminnan painottuessa yhteistoiminnalliseen tekemiseen ja kehittämiseen asiakkaan kokemuksia hyödyntäen. Osallistuminen on keskeinen tavoite EU:n syrjinnän vastaisessa ja kansalaisia integroivassa politiikassa (Pohjola 2010, 57).

Opinnäytetyöntekijät kokivat opinnäytetyön suunnitteluvaiheen haastavana aihepiirin ollessa laaja. Vaikka tavoite kehittää työelämäkumppanin purjehdustoiminnan kokemusasiantuntija-toimintaa oli lopulta selkeä, opinnäytetyöhön sopivaa toteutusmenetelmää mietittiin pitkään. Toteutustapoina pohdittiin tutkimuksellista, toiminnallista ja toimintatutkimuksellista menetelmää. Lähdeaineiston, oppilaitoksen tarjoamien menetelmäpajojen ja ohjaavan opettajan tuella opinnäytetyö muotoutui toiminnalliseksi kehittämistehtäväksi. Idean ja aihepiirin sekä opinnäytetyön menetelmän rajaaminen ja kehittäminen onnistuivat lopulta.

Opinnäytetyön toiminnallisuus liittyi purjehdusprosessin aikaiseen kehittämistoimintaan. Menetelmävalintana toiminnallisuus on perusteltua, koska opinnäytetyöntekijät olivat mukana yhteiskehittämisessä ja toiminta jatkui tutkimuksellisenä kehittämistoimintana. Yhteiskehittämisprosessiin osallistuminen auttoi opinnäytetyöntekijöitä kehittämistehtävää tehdessä, kun opinnäytetyöntekijät pystyivät havainnoimaan sen aikaista toimintaa kokemusasiantuntijuuden kannalta. Siten yhteiskehittämiseen liittyvää kokemusasiantuntijatoimintaa pystyttiin dokumentoimaan opinnäytetyöraporttiin. Osallistumalla purjehdusten ennakkotapaamisille opinnäytetyöntekijät pystyivät havainnoimaan niiden aikaista kokemusasiantuntijuutta ja vertaisohjaamista sekä saivat näkökulmia siitä, millaisia asioita kannattaa ottaa huomioon ennakkotapaamisten aikaista vertaisohjaajatoimintaa kehitettäessä.

Aineiston keruu ei toteutunut täysin alkuperäisen suunnitelman mukaan. Kaikkien prosessissa mukana olleiden työntekijöiden kokemukset pystyttiin ottamaan huomioon kehittämisohjeita tehdessä. Suunnitteluprosessissa mukana olleiden kokemusasiantuntijoiden kokemuksia ja näkemyksiä ei saatu selvityksen käyttöön, kun kokemusasiantuntijana toimineet joutuivat keskeyttämään purjehdusprosessiin osallistumisen oman elämäntilanteensa vuoksi. Tämä oli kehittämistyön kannalta harmillista, koska sen vuoksi kokemusasiantuntijoiden kokemukset ja näkemykset jäivät puuttumaan aineistosta. Aineiston kerääminen purjehduksille osallistuneilta nuorilta ei onnistunut suunnitellusti. Kerätty aineisto oli pieni tavoiteltuun verrattuna johtuen nuorille osoitettuun kyselyyn vastanneiden heikosta vastausprosentista, joten tulokset eivät anna kokonaiskuvaa purjehduksille osallistuneiden nuorten kokemuksista. Tämä tuodaan esiin raportoinnissa, joten lukija voi huomioida asian.

Työntekijöiltä saatu aineisto pystyttiin analysoimaan suunnitellusti sisällönanalyysin avulla. Nuorilta kerätyn aineiston analyysi onnistui väittämävastausten osalta. Määrällisen tutkimusmenetelmän periaatteiden soveltaminen oli oikea keino Likertin asteikkoa hyödyntävän kyselyn vastausten tulkitsemiseen. Nuorille osoitetun kyselyn avoimista vastauksista oli tarkoitus tehdä sisällönanalyysi, mutta sitä ei voitu tehdä aineiston vähäisyyden vuoksi. Tämän vuoksi nuorille osoitetun kyselyn avoimet vastaukset kirjattiin raporttiin sellaisinaan. Vastaukset haluttiin huomioida tuloksissa, koska niiden avulla saatiin tietoa nuorten vertaisohjaamiseen liit-

tyivistä näkemyksistä. Nuorten aineistoa analysoitaessa todettiin, että kyselykaavaketta tehtäessä olisi pitänyt keskittyä enemmän kehittämistehtävän kannalta tärkeisiin väittämiin. Kyse-lykaavakkeessa on muutamia väittämiä, joilla ei ole merkitystä kehittämistehtävän kannalta.

Päätös purjehdustoiminnan asiantuntijan konsultoinnista haastattelun avulla oli hyödyllinen kehittämistehtävän kannalta. Asiantuntijalta saatu tukimateriaali auttoi kehittämis ehdotusten tekemisessä. Samoin opinnäytetyöntekijöiden purjehdusprosessin aikana tekemistä havainnoista oli hyötyä opinnäytetyön kehittämistehtävässä.

Opinnäytetyö kyettiin toteuttamaan työelämäkumppanin purjehdusprosessin aikataulujen puitteissa. Työn eteneminen oli riippuvainen purjehdustoiminnan aikataulusta. Kehittämistoiminta alkoi yhteiskehittämisen osalta jo ennen aineistonkeruun ja analysoinnin konkreettista suunnittelua. Tästä ei kuitenkaan koitunut ongelmia työn etenemiseen. Opinnäytetyön suunniteltu aikataulu myöhästyi työn viimeistelyn ja esittelyn ajankohdan osalta, koska tekijät arvioivat voimavaransa työmäärän suhteen väärin. Aikataulun myöhästyminen osoittautui hyväksi asiaksi, sillä vuoden 2017 lopulla selvisi työelämäkumppanin tulevaan purjehdustoimintaan liittyvän Meriheimo-hankkeen rahoituksen onnistuminen ja hankkeen toteutuminen pystyttiin ottamaan huomioon kehittämis ehdotuksia muokatessa.

Yhteistyö työelämäkumppanin kanssa onnistui. Toiminnan edetessä huomattiin silti, että suunnitteluvaiheessa olisi ollut tarpeen tehdä enemmän yhteistyötä työelämäkumppanin kanssa. Väärinkäsitysten selvittyä kehittämistehtävää pystyttiin jatkamaan muokkaamalla kehittämistehtävän suunnitelmia työelämäkumppanilta saatujen tarkennuksien mukaan. Työntekijät tukivat opinnäytetyöntekijöitä opinnäytetyön toteuttamisessa antamalla palautetta tehtyihin suunnitelmiin sekä auttamalla aineiston keräämisessä ja kommentoimalla tehtyjä aineiston analyysejä.

Opinnäytetyöhön sisältyvän selvityksen tulokset ja niiden pohjalta tehdyt kehittämis ehdotukset esiteltiin työelämäkumppanille helmikuussa 2018. Työelämäkumppani esitti niihin liittyviä kommentteja, joissa kerrottiin opinnäytetyön antavan vahvistusta kokemusasiantuntijoiden ja vertaisohjauksen hyödyntämiseen Meriheimo-hankkeessa. Kommenttien mukaan opinnäytetyö on hankkeen aloituksen kannalta ehdottoman tärkeää taustoitusta ja aikaisempien purjehdusten kartuttamien kokemusten auki sanoittamista. Opinnäytetyössä kuvattu purjehdusprosessin malli koettiin selkeäksi ja havainnolliseksi sen esittäessä prosessin eri vaiheet hyvin. Kokemusasiantuntijuutta katsottiin olevan hyödynnetty ja tarkasteltu monipuolisesti. Opinnäytetyössä tehty havainto purjehdusten jälkitapaamisten toimimisena jo seuraavien purjehdusten suunnitteluna koettiin erittäin hyvänä. Työelämäkumppanin mukaan yhteistyö työelämäkumppanin ja opinnäytetyöntekijöiden kesken koettiin erinomaiseksi. Opinnäytetyöntekijöiden katsottiin olevan sitoutuneita ja osoittaneen vahvaa ammatillisuutta, omatoimisuutta ja epävarmuuden sietokykyä muuttuvissa tilanteissa. (Nisula 2018.)

Yhteistyö opinnäytetyöntekijöiden kesken sujui hyvin ja vastuunjako oli onnistunutta, kun prosessin aikana työskenneltiin sekä itsenäisesti että yhdessä reflektoiden. Opinnäytetyöntekijät kokivat säännölliset tapaamisensa tärkeiksi, sillä yhteisen keskustelun, ajatustenvaihdon ja eri näkökulmien jakamisen kautta opinnäytetyössä pystyttiin etenemään. Opinnäytetyön tekeminen parityönä motivoi ja tuki aikatauluissa pysymistä. Opinnäytetyöprosessi oli tekijöille myös oppimisprosessi, jossa heidän kehittämistoimintaan tarvittavat taitonsa kasvoivat. Opinnäytetyöntekijät saivat haltuunsa uutta tietoa kerätyn tietoperustan ja aineiston avulla. Yhteiskehittäminen oli tekijöille uusi menetelmä. Sosiaalialan asiakkaan osallisuuden merkittävyys asiakkaille tarkoitettujen palveluiden kehittämisessä näyttäytyi konkreettisesti opinnäytetyön tekemisen aikana. Opinnäytetyöntekijät oppivat myös luottamaan prosessiin, jossa tuli yllätyksiä purjehdustoiminnan edetessä omaa tahtiaan ja tekijöiden ollessa hieman pimenossa siinä tapahtuvista muutoksista. Vaikka purjehdusprosessissa tapahtuneet muutokset olivat yllättäviä, niihin tuli suhtautua neutraalisti ja hyväksyvästi muokaten toimintaansa siten, että kehittämistehtävää pystyttiin jatkamaan.

8.1 Luotettavuus

Toikko ja Rantanen (2009, 125) esittävät, että kehittämistoiminnan tulosten luotettavuutta voidaan arvioida niiden käyttökelpoisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden mukaan. Opinnäytetyössä tehdyn kehittämistoiminnan tulokset ovat hyödynnettävissä käytännön toimintaan. Opinnäytetyön ajankohtaisuus ja tärkeys korostuivat työelämäkumppanin saatua rahoituksen Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksesta (STEA) purjehdustoimintaan liittyvään hankkeeseensa vuoden 2017 lopussa. Työelämäkumppanin kuntouttavan purjehdustoiminnan kehittämisehdotuksena tehty kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamalli (kuvio 9) voidaan ottaa käyttöön ja sitä voidaan jatkokehittää työelämäkumppanin hankkeessa. Opinnäytetyönä tehdyn selvityksen tulokset ja kehittämisehdotukset tarjoavat tuleville hanketyöntekijöille hyödyllistä tietoa ja auttavat hankkeen purjehdustoiminnan käynnistämisessä.

Purjehdusprosessissa mukana olleiden kokemuksia ja näkemyksiä kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnasta pystyttiin keräämään hyödyntämällä opinnäytetyössä tutkimuksellisia lähestymistapoja. Aineiston keruussa ilmenneistä ongelmista huolimatta kerätty aineisto oli tarkoituksenmukaista ja riittävän monipuolista kehittämistehtävän kannalta. Samoin valitut aineistojen analysointimenetelmät osoittautuivat tarkoituksenmukaisiksi kehittämistehtävän kannalta. Kerätyn lähdemateriaalin ja aineiston tulkinnan avulla purjehdusprosessiin osallistuneiden kokemukset ja näkemykset voitiin ottaa huomioon kehittämisehdotuksia tehdessä, ja purjehdusprosessiin liittyvät kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoiminnan kehittämisehdotukset pystyttiin tekemään suunnitellusti.

Opinnäytetyö pyrittiin raportoimaan huolellisesti ja johdonmukaisesti esittäen kehittämisprosessin toteutus ja konteksti mahdollisimman avoimesti. Luotettavan raportoinnin varmistaminen opinnäytetyöprosessin aikana tehtyjen muistiinpanojen ja käytyjen sähköpostikeskustelujen

hyödyntäminen. Tutkimuspäiväkirjan huolellisempi täyttäminen opinnäytetyöprosessin aikana olisi silti auttanut prosessin luotettavassa dokumentoinnissa.

8.2 Eettisyys

Opinnäytetyötä tehdessä kunnioitettiin eettisiä periaatteita ja niiden mukaan pyrittiin toimimaan tutkimusaineistoa kerätessä, käsiteltäessä ja säilyttäessä sekä opinnäytetyötä raportoidessa. Lupa opinnäytetyöhön liittyvän selvityksen tekemiselle pyydettiin työelämäkumppanilta ennen tutkimuksen aloittamista. Selvitystä tehdessä hyödynnettiin tutkimuksellisia lähestymistapoja, jolloin niiden arviointi tutkimuseettisiin periaatteisiin pohjaten on oleellista. Opinnäytetyön aihepiiriin ja muiden tutkijoiden sitä koskevaan työhön tutustuttiin ja se huomioitiin asianmukaisesti opinnäytetyön tietoperustaa kirjoittaessa. Lisäksi opinnäytetyöhön liittyvän selvityksen toteutustapaa suunniteltaessa huomioitiin tutkittavien henkilöiden yksityisyyden ja tietosuojaan ensisijaisuus, jotta yksittäiset henkilöt eivät olisi tunnistettavissa valmiista opinnäytetyöstä.

Tutkimuksen eettisyydestä kirjoittaessaan Hirvonen (2006, 31 - 32) nostaa esiin tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatiman tutkimuseettisen ohjeistuksen, jonka mukaan tutkimuksen eettisiin normeihin kuuluvat hyvä tieteellinen käytäntö, hyvän käytännön loukkaukset ja säännökset tutkijan oikeusturvasta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat muun muassa aiheeseen perehtyminen, eettisesti kestävä menetelmä, muiden tutkijoiden työn kunnioittaminen ja asianmukainen huomioiminen, tutkimuksen asianmukainen suunnittelu, toteutus ja raportointi.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimissa, ihmistieteitä koskevissa eettisissä periaatteissa korostuvat tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuoja. Niihin sisältyvät muun muassa vapaaehtoisuus tutkimukseen osallistumisesta, tutkittavien informointi ja tutkimusaineiston luottamuksellinen käsittely. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 4 - 11.) Kuulan (2006, 119) mukaan kirjallinen tai suullinen informointi sekä tutkittavien antama vapaaehtoinen suostumus tutkimusaineiston käyttöön ovat usein riittäviä, ellei tutkimuksessa esimerkiksi kerätä arkaluonteista tietoa tai tutkittaviin henkilöihin yhdistettäviä muita tietoja. Suostumus tutkimukseen voidaan antaa suullisesti tai kirjallisesti, tai tutkittavien käyttäytymisen perusteella voidaan muutoin tulkita tämän ilmaisseen suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 4).

Opinnäytetyön kehittämistehtävää varten kerätyn tutkimusaineiston keräämisessä noudatettiin eettisiä tutkimuskäytänteitä. Aineisto kerättiin tunnisteettomana, ja käsiteltäessä pidettiin huolta, että yksittäiset henkilöt eivät olisi tunnistettavissa aineiston pohjalta kirjoitetussa opinnäytetyöraportissa. Aineistoa kerätettäessä pyrittiin myös tutkittavia henkilöitä kunnioittamaan ja arvostamaan kohteluun, mikä mainitaan tärkeäksi Tutkimuseettisen neuvottelukunnan

(2009, 7) ohjeissa. Tutkittavia henkilöitä informoitiin joko suullisesti tai kirjallisesti tutkimukseen osallistumiseen liittyvistä asioista, kuten tutkimuksen aiheesta ja tavoitteesta, aineistonkeruun toteutustavasta sekä aineiston käyttötarkoituksesta, käsittelystä ja säilyttämisestä (ks. Kuula 2006, 99, 121).

Tutkimukseen osallistuvien itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin tutkimusaineistoa kerätessä informoimalla heitä tutkimuksen vapaaehtoisuudesta sekä pyytämällä heiltä siihen vapaaehtoinen suostumus. Yksittäiset tutkittavat antoivat suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta joko kirjallisesti tai suullisesti. Purjehdusten osallistujille tehdyn lomakekyselyn vastaajat antoivat vapaaehtoisen suostumuksensa itseään koskevan tutkimusaineiston käytölle allekirjoittamalla suostumuskäytölle (liite 2). Joidenkin tutkittavien suostumus saatiin suullisesti, kuten puhelinhaastattelulla kerätyn työntekijöiden aineiston kohdalla. Lisäksi joissain tapauksissa kyselylomakkeen täyttäminen ja palauttaminen voitiin tulkita suostumukseksi aineiston tutkimuskäytölle (ks. Kuula 2006, 117). Purjehdusten osallistujille lähetettyyn postikyselyyn liitettiin tutkimusta koskeva saatekirje (liite 3), jossa kerrottiin kyselyyn vastaamisesta sekä suostumuksen antamisesta kyselyyn vastaamalla. Samoin sähköpostitse toteutetussa työntekijöiden haastattelussa kerrottiin haastatteluun vastaamisen tarkoittavan suostumuksen antamista aineiston tutkimuskäytölle.

Kuulan (2006, 165 - 168) mukaan tutkittavien informointi on tärkeää tilanteita ja henkilöitä havainnoitaessa, mutta tutkimuksen tekijä voi harkitusti käyttää omia kokemuksiaan osana tutkimusaineistoa, vaikka ei olisikaan jokaisessa tilanteessa informoinut osallistujia tapahtumien hyödyntämisestä tutkimuksessaan. Tutkittavien informointi yhteiskehittämisen aikana ja purjehdusten ennakkotapaamisilla tapahtui suullisesti kertomalla osallistujille opinnäytetyöntekijöiden roolista tutkimuksen tekijöinä. Näiden tilaisuuksien aikana osallistujille kerrottiin suullisesti myös tutkimukseen liittyvistä asioista, kuten sen aiheesta ja tavoitteista sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Purjehdusten ennakkotapaamisilla osallistujille kerrottiin opinnäytetyöntekijöiden tarkastelevan aiemmille Y-Säätiön purjehduksille osallistuneiden roolia purjehdusprosessissa, ja tällöin osallistujien käyttäytymisestä voitiin tulkita heidän antaneen suostumuksensa tähän. Yhteiskehittämisen aikana osallistujille ei kuitenkaan kerrottu kirjaimellisesti sitä, että opinnäytetyöntekijät havainnoivat samalla sen aikaista toimintaa kokemusasiantuntijoiden kannalta. Näin toimittiin, koska kyseisen tiedon arveltiin vaikuttavan osallistujien käyttäytymiseen. Ennakkotapaamisilla ja yhteiskehittämisen aikana saatuja havaintoja ja kokemuksia hyödynnettiin osana tutkimusaineistoa, ja ne toimivat apuna kehittämishetkiksi tehdessä.

Opinnäytetyötä raportoidessa kunnioitettiin tutkimukseen osallistuvien henkilöiden yksityisyyden suojaa sekä tietosuojaä käsittelemällä ja säilyttämällä tutkimusaineistoa luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto pidetään salassa ja se hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Opinnäytetyön vaiheita ja tuloksia raportoidessa pyrittiin välttämään tutkittaville

mahdollisesti aiheutuvia henkisiä haittoja käsittelemällä tutkimusaineistoa salaisena ja kirjoittamalla tutkittavista henkilöistä heitä kunnioittavalla tavalla. (ks. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 7 - 11.) Opinnäytetyöntekijät kokivat tutkittavia kunnioittavan kirjoitustavan erityisen tärkeänä ja pyrkivät huomioimaan sen raportoinnissa. Tästä syystä lomakekyselyyn vastanneiden nuorten vastauksia koskeva aineisto haluttiin lähettää purjehdusprosessissa mukana olleille työntekijöille, jotta he saivat mahdollisuuden lukea ja kommentoida sitä ennen opinnäytetyön julkaisua.

Raportointivaiheessa pyrittiin myös huomioimaan tutkimukseen osallistuvien itsemääräämiskeuden toteutuminen. Tutkimukseen osallistuneet työntekijät saivat itseään koskevan aineiston pohjalta kirjoitetun tekstin luettavaksi ja kommentoitavaksi ennen opinnäytetyön julkaisua, ja heidän siihen antamat kommentit huomioitiin lopullisessa opinnäytetyöraportissa. Myös purjehdusten lomakekyselyyn vastanneille nuorille tarjottiin mahdollisuutta saada itseään koskeva aineisto luettavaksi ennen opinnäytetyön julkaisua, mitä varten he saivat opinnäytetyöntekijöiden yhteystiedot itselleen aineistonkeruun yhteydessä.

8.3 Jatkoehdotus

Kehittämisehdotuksia, jotka tehtiin Y-Säätiön purjehdusprosessin kokemusasiantuntijatoimintaa varten, ei ole tätä opinnäytetyöraporttia kirjoitettaessa kokeiltu käytännön toiminnassa. Tulevaisuudessa Y-Säätiö tulee jatkamaan purjehdustoimintaa yhteistyökumppaneidensa kanssa Meriheimo-hankkeessa. Kehittämisehdotukset pystytään ottamaan huomioon Meriheimo-hankkeen purjehdustoimintaa suunniteltaessa ja niitä voidaan edelleen muokata käytännöstä saatujen kokemusten mukaan.

Opinnäytetyöntekijöiden jatkoehdotuksena opinnäytetyössä tehdyille kehittämistyölle on, että Meriheimo-hankkeen purjehdustoiminnasta tehdään monivuotinen toimintatutkimus, jossa jatkokehitetään siihen liittyvää kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaa. Kun purjehdustoimintaan sisältyvää kokemusasiantuntija- ja vertaisohjaajatoimintaa kehitetään useamman vuoden opinnäytetyössä kehitetyn toimintamallin (kuvio 9) suuntaisesti, kehittämistoimintaa pystytään arvioimaan toiminnan muotoutuessa jatkuvaksi spiraaliksi. Toimintaspiraaliin kuuluvat toiminnan vuosittainen suunnittelu, toteutus ja arviointi. Arviointitiedon avulla toiminnan perustelua sekä suunnittelua ja toteutusta voidaan tarkentaa jatkuvan prosessin mukaisesti. (Toikko & Rantanen 2009, 66.) Heikkinen (2010, 214, 219 - 221) toteaa toimintatutkimuksen tavoitteena olevan sekä tutkiminen että toiminnan samanaikainen kehittäminen. Toimintatutkimuksen voi hahmottaa kehänä, jossa suunnittelu, toiminta ja sen havainnointi sekä reflektointi seuraavat toisiaan. Puhutaan toimintatutkimuksen spiraalista, kun toimintaa kehitetään suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin, reflektoinnin ja uudelleen suunnittelun sykleinä.

Lähteet

Painetut lähteet

Ahonen, T. 2017. Palvelumuotoilu sotessa: palvelumuotoilun käsikirja sosiaali- ja terveysalan palvelujen kehittämiseen. 2. painos. Espoo: Tarja Ahonen.

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. 2., uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Clarke, H. 1998. Teoksessa Lehtonen, T. (toim.) Adventure for life: Perspectives on issues in experiential education. The Mannerheim League for Child Welfare, Youth Service. Jyväskylä: Atena Kustannus Ltd., 58 - 77.

Heikkinen, H. L. T. 2010. Toimintatutkimus - toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Aaltola J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittavalle tutkijalle. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 214 - 229.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirvonen, A. 2006. Eettisesti hyvä tutkimus. Teoksessa Hallamaa, J., Launis, V., Lötjönen, S. & Sorvali I. (toim.) Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki: Haka-paino, 31 - 49.

Kettunen, R., Kähäri-Wiik, K., Vuori-Kemilä, A. & Ihalainen, J. 2009. Kuntoutumisen mahdollisuudet. 4., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Kivelä, V. & Lempinen, J. 2009. Arki hallintaan. Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turku: KOTA - Lasten ja nuorten hyvinvointi ry.

Koskiaho, B. 2002. Onko osallisuus vahvaa demokratiaa? Maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisesta. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. Osalliset ja osaajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Oy Yliopistokustannus University Press Finland Ltd, 36 - 57.

Krogstrup, H. 2004. Asiakaslähtöinen arviointi. Bikva-malli. Stakes.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Mönkkönen, K., Nurro, M. & Väisänen, R. 2000. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia. Opetusjulkaisuja 4/1999. 2. muuttumaton painos. Kuopio: Kuopion yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus.

- Niskala, A., Kairala M. & Pohjola A. 2017. Asiakkaan aseman ja toimijaroolin muutos. Teoksessa Niskala, A., Kairala M., Lyly, H. & Pohjola A. (toim.) Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalvissa. Tampere: Vastapaino, 7 - 12.
- Pohjola, A. 2010. Asiakas sosiaalityön subjektina. Teoksessa Laitinen, M & Pohjola, A. (toim.) Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Salo, P. 1999. Kasvatusta ja seikkailua yhteisössä. Teoksessa J. Suoranta (toim.) Nuorisotyöstä seikkailukasvatukseen. Professori Matti Telemäen juhlaKirja. Tampere: Tampereen yliopiston julkaisujen myynti, 99 - 129.
- Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) Osallisuuden jäljillä. Joensuu: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys, 34-50.
- Telemäki, M. & Bowles, S. 2001. Seikkailukasvatuksen teoria ja käytäntö. Osa 1. On the theory and practice of outdoor adventure education. Part 1. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikön julkaisuja. Sarja B: Opetusmonisteita ja selosteita 15. Kajaani: Kajaanin opettajankoulutusyksikkö.
- Toikko, T. 2011. Kokemusasiantuntija palveluiden kehittäjänä. Teoksessa Ruuskanen P., Savolainen K. & Suonio M. (toim.) Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Kuopio: Unipress, 103 - 117.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. 2. painos. Tampere: Tampere University Press.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

Allison, P., McCulloch, K., McLaughlin, P., Edwards, V., & Tett, L. (2007). *The Characteristics and Value of the Sail Training Experience*. Edinburgh, Scotland: The University of Edinburgh. Viitattu 3.12.2017. http://www.sailtraininginternational.org/_uploads/documents/Research/FullReport.pdf

Finlex 2017. Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi. Viitattu 27.1.2018. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2017/20170015.pdf>

Hietala, O. & Rissanen, P. 2015. *Opas kokemusasiantuntijatoiminnasta: kokemusasiantuntija -hoidon ja avun kohteesta omien kokemusten jakajaksi sekä palveluiden kehittäjäksi*. Helsinki: Kuntoutussäätiö ja Mielenterveyden keskusliitto. Viitattu 14.4.2017. <http://mtkl.fi/wp-content/uploads/2015/03/Kokemusasiantuntija-opas.pdf>

Kostiainen, E., Ahonen, S. Verho, T., Rissanen P., & Rotko T. 2014. *Kokemukset käyttöön - kokemusasiantuntijatoiminnan kehittäminen*. THL - Työpaperi 36/2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 14.4.2017. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125488/URN_ISBN_978-952-302-373-4.pdf?sequence=1

Kuntoutusportti. 2016. *Sosiaalinen kuntoutus*. Viitattu 5.5.2017. <https://kuntoutusportti.fi/kuntoutujalle/kuntoutuksen-jaottelut/sosiaalinen-kuntoutus/>

Laimio, A. & Karnell, S. 2010 *Vertaistoiminta - kokemuksellista vuorovaikutusta*. Teoksessa Laatikainen, T. (toim.) 2010. *Vertaistoiminta kannattaa*. Asumispalvelusäätiö ASPA, 9-19. Viitattu 29.4.2017. http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812. Viitattu 22.4.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Lehtinen, I. 2010 *Vertaisen työ - vuorovaikutuksellista voimaantumista*. Teoksessa Laatikainen, T. (toim.) 2010. *Vertaistoiminta kannattaa*. Asumispalvelusäätiö ASPA, 61-69. Viitattu 29.4.2017. http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

Meriluoto, T. & Marila-Penttinen, L. 2015 *Mikä osallisuus, mikä kokemusasiantuntijuus?* Teoksessa Meriluoto, T., Marila-Penttinen, L. & Lehtinen, E. (toim.) *Osallisuus*. Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto, 6-36. Viitattu 22.4.2017. https://www.e-julkaisu.fi/ensi_ja_turvakotien_liitto/osallisuus_kasikirja/pdf/Osallisuus_k_sikirja.pdf

Muurinen, H. & Lovio, I. 2015. Kokeileminen sosiaalipalveluiden kehittämisen menetelmänä ja strategiana. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, vol. 23 (2). Viitattu 23.4.2017. <http://journal.fi/janus/article/view/51253>

Oikeusministeriö 2005. Kohti aktiivista kansalaisuutta. *Kansalaisyhteiskunta 2006-toimikunnan raportti*. Julkaisu 2005:14. Viitattu 6.12.2017. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75819>

Palola, E. 2012. Sosiaalinen kuntoutus uudessa sosiaalihuoltolaissa. *Kuntoutus* 4/2012. Viitattu 5.5.2017. https://kuntoutusportti.fi/files/attachments/kuntoutus-lehden_artikkelit/2012/palola.pdf

Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys 2017. Osallisuus sanastoa. Viitattu 29.4.2017. <http://www.jelli.fi/osallisuus/osallisuusaineistoa/osallisuus-sanasto/>

Pohjola, P., Aalto-Kallio, M., Englund, K., Heikkinen, H., Koivisto, J., Korhonen, S., Lyytikäinen, M., Peränen, N., Pitkänen, N. & Virtanen, K. 2014. Kohti avointa kehittämistä - matkoppaana Innokylä! *Opas* 38. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 23.4.2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/120379/THL_OPA_38_2014_verkko.pdf?sequence=1

Rissanen, P. 2013. Mitä on kokemusasiantuntijuus. Teoksessa: Falk, H., Kurki, M., Rissanen, P., Kankaanpää, S. & Sinkkonen, N. 2013. *Kuntoutujasta toimijaksi - kokemus asiantuntijudeksi*. THL - Työpäpaperi 39/2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 14-19. Viitattu 14.4.2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-028-3>

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. Viitattu 4.5.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

STM. 2009. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. *Mieli -2009 -työryhmän ehdotukset mielen-terveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 15.4.2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2768-1>

STM. 2012a. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Ehdotukset mielen-terveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015. Väliarviointi ja toteutumisen kannalta erityisesti tehostettavat toimet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:24. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 26.4.2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3382-8>

STM. 2012b. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma. *KASTE 2012-2015*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:1. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 15.4.2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3328-6>

STM. 2017. Sosiaalityö. Viitattu 5.5.2017. <http://stm.fi/sosiaalityo>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 6.12.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Suomen Purjelaivasäätiö 2017. Viitattu 3.12.2017. <http://www.staf.fi/Toiminta/Nuorisotoiminta>

THL. 2016a. Osallisuus. Viitattu 23.4.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

THL. 2016b. Yhteiskehittäminen. Viitattu 23.4.2017. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/sosku/yhteiskehittaminen>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Helsinki. Viitattu 25.1.2018. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

Y-Säätiö. 2016a. Toimintakertomus ja tilinpäätös. Viitattu 31.1.2018. https://ysaatio.fi/assets/files/2017/03/Tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s_ja_toimintakertomus_2016.pdf

Y-Säätiö. 2016b. Y-Säätiön nuoret purjehtivat Saaristomerellä. Viitattu 2.5.2017. <https://ysaatio.fi/y-saation-nuoret-purjehtivat-saaristomerella/>

Y-Säätiö. 2017. Y-Säätiön nuorten kesäpurjehdusten ilmoittautuminen alkaa. Viitattu 7.2.2018. <https://ysaatio.fi/y-saation-nuorten-kesapurjehdusten-ilmoittautuminen-alkaa>

Y-Säätiö. 2018. Y-Säätiön historiasta. Viitattu 31.1.2018. <https://ysaatio.fi/y-saatio/y-saation-historiasta>

Julkaisemattomat lähteet

Abrahamsson, S. 2017a. Toiminnanjohtajan haastattelu 18.12.2017. Suomen Purjelaivasäätiö. Helsinki.

Abrahamsson, S. 2017b. Toiminnanjohtajan sähköpostihaastattelu 8.12.2017. Suomen Purjelaivasäätiö.

Dahl, M. 2017. Meriheimo-hankkeen esittely. Sähköposti 20.4.2017.

Hesanto, L., Jacobsson, P., Jussila, V., Kortman, C., Rautvuori, M., Stenman, P., von Troil, E., Vaha, M. & Vuorenjuuri, M. 2010. Merihenkilöstön ohjekirja ja viiden päivän purjehduksen ohjelmarunko. Suomen Purjelaivasäätiön sisäinen materiaali. Helsinki.

Nisula, K. 2018. Työelämän palaute opinnäytetyöstä. Sähköposti 8.2.2018.

Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyön toteutuksen vaiheet	23
Kuvio 2: Esimerkki pelkistämisestä	29
Kuvio 3: Esimerkki alaluokan muodostumisesta	30
Kuvio 4: Esimerkki abstrahoinnista	30
Kuvio 5: Sisällönanalyysin tuottamat yläluokat.....	31
Kuvio 6: Purjehduksille osallistuneiden nuorten vastaukset kyselyn ensimmäisen osion väittämiin	33
Kuvio 7: Ensimmäiselle purjehdukselle osallistuneiden nuorten vastaukset kyselyn kolmannen ja neljännen osion väittämiin.....	34
Kuvio 8: Toiselle purjehdukselle osallistuneiden nuorten vastaukset kyselyn kolmannen ja neljännen osion väittämiin	35
Kuvio 9: Kokemusasiantuntijuuden ja vertaisohjaamisen toimintamalli kuntouttavaan purjehdustoimintaan	44

Liitteet

Liite 1: Lomakekysely purjehdusten osallistujille.....	62
Liite 2: Suostumuskaavake	65
Liite 3: Postikyselyn saatekirje	66
Liite 4: Kyselyn vastausten keskiarvo ja keskihajonta	67

Liite 1: Lomakekysely purjehdusten osallistujille

Kysely

Olit mukana Y-Säätiön ja Suomen Purjelaivasäätiön järjestämällä purjehduksella kesällä 2017.

Purjehdukseen liittyvässä kyselyssä on 5 kohtaa, joissa on erilaisia väittämiä. Tutustu väittämiin ja valitse asteikolta (1 – 5) parhaiten mielipidettäsi vastaava vaihtoehto. Kirjoita myös perustelusi kohdan 4 asteikkovalintaan.

Kohtaan 3 vastaavat vain ne henkilöt, jotka olivat ensimmäistä kertaa mukana Y-Säätiön purjehduksella.

KOHTA 1.

Väittäjä:	Täysin eri mieltä 1	Jonkin verran eri mieltä 2	En osaa sanoa 3	Jonkin verran samaa mieltä 4	Täysin samaa mieltä 5
Koin purjehduksen aikana, että voin luottaa toisiin ryhmäläisiini.					
Uskalsin kertoa ajatuksiani purjehduksen aikana muille ihmisille.					
Koin toisten purjehdukselle osallistuvien nuorten läsnäolon kannustavaksi ennakkotapaamisilla.					
Muut purjehdukselle osallistuneet nuoret eivät kannustaneet minua toimissani purjehduksen aikana.					
Tsemppasin itse toista purjehdukselle osallistunutta nuorta.					
Koin fyysisen turvallisuuteni uhatuksi jossain vaiheessa purjehdusta.					
Koin ilmapiirin turvalliseksi purjehduksella.					

KOHTA 2.

Väittäjä:	KYLLÄ	EI
Olin ensimmäistä kertaa mukana Y-Säätiön järjestämällä purjehduksella.		

KOHTA 3.

HUOM! Vastaa kohdan 3. väittämiin, jos olit ensimmäistä kertaa mukana Y-Säätiön purjehduksella. Muutoin siirry kohtaan 4.

Väittäjä:	Täysin eri mieltä 1	Jonkin verran eri mieltä 2	En osaa sanoa 3	Jonkin verran samaa mieltä 4	Täysin samaa mieltä 5
Sain ennakkotapaamisella neuvoja käytännön asioihin aiemmin purjehduksella mukana olleelta.					
Sain purjehduksella neuvoja käytännön asioihin aiemmin purjehduksella mukana olleelta.					
Purjehduksilla aiemmin mukana ollut rohkaisi minua tuomaan omia mielipiteitäni esille.					
Purjehdukselle aiemmin osallistunut kannusti minua osallistumaan ryhmän toimintaan.					
Purjehdukselle aikaisemmin osallistuneet lisäsivät turvallisuutta ryhmässä.					

KOHTA 4.

Väittäjä:	Täysin eri mieltä 1	Jonkin verran eri mieltä 2	En osaa sanoa 3	Jonkin verran samaa mieltä 4	Täysin samaa mieltä 5
Mielestäni on tärkeää, että purjehduksella oli mukana edellisen kesän purjehduksella mukana olleita nuoria.					

Perustele kohdan 4 valintasi. Voit kirjoittaa myös paperin kääntöpuolelle.

KOHTA 5.

Väittäjä:	Täysin eri mieltä 1	Jonkin verran eri mieltä 2	En osaa sanoa 3	Jonkin verran samaa mieltä 4	Täysin samaa mieltä 5
Olen kiinnostunut osallistumaan uudestaan Y-Säätiön järjestämille purjehduksille					

Kiitos vastauksistasi!

Liite 2: Suostumuskaavake

Suostumus tutkimukseen

Y-Säätiö järjesti yhdessä Suomen Purjelaivasäätiön kanssa 18-25-vuotiaille asiakkailleen kesäpurjehduksia vuonna 2017. Tämä tutkimus kuuluu opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on selvittää Y-Säätiön ja Suomen Purjelaivasäätiön kesäpurjehduksilla toista vuotta mukana olleiden roolia purjehduksilla sekä purjehduksille osallistuneiden kokemuksia heidän roolistaan. Opinnäytetyön tavoitteena on antaa kehittämissuhteita Y-Säätiön tulevan purjehdustoiminnan toimintamuotoon.

Tutkimuksessa kunnioitetaan eettisiä periaatteita. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Kirjallisena kyselytutkimuksena kerättävä tutkimusaineisto kootaan nimettömänä ja se pidetään salassa sekä tuhoaan tutkimuksen valmistuttua. Yksittäiset henkilöt eivät ole tunnistettavissa valmiista opinnäytetyöraportista. Tutkimukseen osallistujilla on oikeus pyytäänsä lukea itseään koskeva osuus tutkimuksesta ennen sen julkaisemista. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseus-tietokannassa, jossa Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt ovat luettavissa.

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Opiskelijat, Raija Särkinen ja Emma Tiilikainen saavat käyttää kyselylomakkeella antamani tietoja tutkimusaineistona Y-Säätiölle tekemässään opinnäytetyössä.

Allekirjoitus:

Nimi:

Paikka ja päivämäärä:

Liite 3: Postikyselyn saatekirje

Hei,

Olit mukana Y-Säätiön järjestämällä purjehduksella kesällä 2017. Toivomme sinun vastaavan ohessa olevaan opinnäytetyöhömmme liittyvään kyselyyn, jonka tarkoituksena on selvittää Y-Säätiön ja Suomen Purjelaivasäätiön kesäpurjehduksilla toista kertaa mukana olleiden roolia purjehduksilla sekä purjehduksille osallistuneiden kokemuksia heidän roolistaan. Opinnäytetyön tavoitteena on antaa kehittämissuhteita Y-Säätiön tulevaan purjehdustoimintaan.

Kyselyyn vastaamalla annat suostumuksesi siihen, että opiskelijat, Raija Särkinen ja Emma Tiilikainen saavat käyttää kyselylomakkeella antamiasi tietoja tutkimusaineistona Y-Säätiölle tekemässään opinnäytetyössään. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Kirjallisena kyselytutkimuksena kerättävä tutkimusaineisto kootaan nimettömänä ja se pidetään salassa sekä tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua. Yksittäiset henkilöt eivät ole tunnistettavissa valmiista opinnäytetyöraportista. Tutkimuksessa kunnioitetaan eettisiä periaatteita. Tutkimukseen osallistujilla on oikeus pyytää lukea itseään koskeva osuus tutkimuksesta ennen sen julkaisemista. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseus-tietokannassa.

Täytettyäsi kyselyn, palauta se postiin oheisessa palautuskuoressa nimettömänä. Palautathan kyselyn 18.10.2017 mennessä. Postimaksu on maksettu puolestasi.

Terveisin,

Raija Särkinen ja Emma Tiilikainen
Sosionomiopiskelijat
Laurea Otaniemi

Yhteystiedot:

raiija.sarkinen@student.laurea.fi

emma.tiilikainen@student.laurea.fi

Liite 4: Kyselyn vastausten keskiarvo ja keskihajonta

Ensimmäiselle purjehdukselle osallistuneiden nuorten vastaukset N=15			
Väittämä		Keskiarvo	Keskihajonta
Kohta 1			
Väittämä 1	n=4	4,5	≈0,7
Väittämä 2	n=4	4,5	≈0,7
Väittämä 3	n=4	4,0	≈0,7
Väittämä 4	n=4	1,25 (≈1,3)	≈0,5
Väittämä 5	n=4	4,75 (≈4,8)	≈0,5
Väittämä 6	n=4	1,75 (≈1,8)	≈1,6
Väittämä 7	n=4	4,75 (≈4,8)	≈0,5
Kohta 3			
Väittämä 1	n=3	4,67 (≈4,7)	≈0,5
Väittämä 2	n=3	3,67 (≈3,7)	≈1,2
Väittämä 3	n=3	3,67 (≈3,7)	≈0,5
Väittämä 4	n=3	4,67 (≈4,7)	≈0,5
Väittämä 5	n=3	3,67 (≈3,7)	≈0,5
Kohta 4			
Väittämä 1	n=4	4,75 (≈4,8)	≈0,5

Toiselle purjehdukselle osallistuneiden nuorten vastaukset N=12			
Väittämä		Keskiarvo	Keskihajonta
Kohta 1			
Väittämä 1	n=6	4,67 (≈4,7)	≈0,8
Väittämä 2	n=6	4,5	≈0,9
Väittämä 3	n=5	3,3	≈0,9
Väittämä 4	n=6	1,5	≈1,0
Väittämä 5	n=6	4,0	≈1,2
Väittämä 6	n=6	1,0	≈0
Väittämä 7	n=6	5,0	≈0
Kohta 3			
Väittämä 1	n=6	3,3	≈1,8
Väittämä 2	n=6	3,67 (≈3,7)	≈2,0
Väittämä 3	n=5	3,0	≈1,3
Väittämä 4	n=6	2,8	≈0,9
Väittämä 5	n=6	2,8	≈1,8
Kohta 4			
Väittämä 1	n=4	2,5	≈1,1